

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1902 -
ΜΑΡΤΙΟΣ 1903 * ΤΟΜΟΣ Ε'. ๙๙๙๙๙

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Πολιτική Σελίς, σ. 25, 56, 121, 152, 249, 278.
Νικόλαος Μανδοκορδάτος σ. 280.

ΑΚΡΟΑΤΟΥ

Αἱ ουνεδριάσεις τῆς γερμ. ἀρχαιολογ. σχολῆς σ. 215.
Γερμανική ἀρχαιολ. σχολὴ σ. 309.

Α. ΑΛΥΤΑΤΟΥ

Ἡ "Δοπρος, σ. 65.

ΑΜΜΩΝΙΟΥ

Νέοι ἐλληνικοὶ πάτεροι ἐξ Ἀλγύπτων σ. 183.

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣΣΑΣ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Κονιπόλεως σ. 218.

ΔΗΜ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

Ἡ νῆσος τῶν Μαράθων. σ. 14, 143.

Μὲ βάρβιτον εἰς τὸν ἄγνοιο Τάφον, σ. 362.

ΛΑΜΠΡΟΥ ΑΣΤΕΡΗ

Βαθεῖα λίμνη. — Δάφνες. — Τὸ μαρμαρωμένο ὅλογο. —
Λόξα σ. 358.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

Θεσσαλικαὶ ἐντυπώσεις σ. 226.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

Παραμύθια σ. 164.

N. X. Γ.

Κοκλὲν σ. 214.

ΠΕΤΡΟΥ ΓΙΑΝΝΙΔΗ

Τὰ ἔντια ἀδέοφρα σ. 177.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

Ἀγάπη. — Υπνος. — Θάνατος, σ. 129.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΔΩΡΙΚΟΥ

Νοβέλλι σ. 347.

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΝΟΥΓΛΟΥ

Αἰμίλιος Ζολᾶ, σ. 1, 42.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Βλάχου σ. 178.

Τὸ ἔργον τοῦ Ζολᾶ σ. 257.

ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ

Λόγοι καὶ ἀντίλογοι, σ. 27, 58, 92, 122, 154, 185, 219,
281, 314, 349, 379.

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Κλεονίκη Ἀσπριώτου, σ. 18.

ΙΨΕΝ

— μετάφρασις Μ. Μαλακάση —

Μόρος.

Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΥ

Ἐρμέτε Νοβέλλι σ. 374.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΥ

Ἡ Κόλασις τοῦ Δάντη σ. 262.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΑΛΟΥ

Ο πρῶτος ἑρωασμὸς τοῦ Συντάγματος σ. 273.

ΑΙΓΓΕΛΟΥ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Βερολίνου: ἡ Μίς Δέγκαν καὶ οἱ Ἑλληνικοὶ
ζῷοι σ. 247.

Ἐδλ. τραγούδια ἐν Βερολίνῳ. Μία καλλιέρχησ σ. 313.
Τιμάνδρα Σόφρα σ. 378.

ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ

— μετάφρασις Σ. Λοβέρδου —

Τὸ πρόβλημα τῆς ρεοελλην. γραφομένης γλώσσης 131, 166.

Δ. ΛΑΥΡΑΓΚΑ

Καλλιέρχησ σ. 152.

Κ. ΜΑΚΡΗ

Καλλιέρχησ Ζωή, σ. 89.

Βνζαντινά 119, 150.

Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀλγύπτου — Καλλιέρχησ ἔκθεσις Καΐρου σε-
λ. 375.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

Ἀγάπη — Εἰς τὸν Δῶρον Μιχαηλίδην Μονοικὴ Μπε-
τόβεν, σ. 68.

Παρθένες σ. 161.

Ο Αετός σ. 294.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΡΤΖΩΚΠ.

Ο Χριστός. — Στὸ Βέροια σ. 200.

ΜΠΓΕΡΝΣΕΡΝΕ ΜΠΓΕΡΝΣΟΝ

— μετάφρασις Κ. Χ. —

Ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις σ. 138.

ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΔΟΥ

Ἡ Ρήγανα, σ. 12.

Δ. ΜΕΡΕΖΚΟΦΣΚΥ

— μετάφρασις Κ. Μ. —

Μόρα Λίτα Τζοκόντα σ. 321.

ΠΡΟΣΠΕΡΟΥ ΜΕΡΙΜΕ

— μετάφρασις Ν. Ἐπισκοποτούλου —
Τὸ δχύρωμα σ. 206.

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Καλλιέρχησ Ζωή, σ. 52.

Ψυχὴ Δημοσιογός σ. 114.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΒΑΝΑ

Τσερογάρδα, σ. 46.

Αἱ ἡμέραι τοῦ κ. Ασόφον, σ. 99.

Φιλολογικὴ Ζωή σ. 211.

Ἡ γλώσσα μας σ. 239.

Σήμαντρα σ. 244.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΕΝΟΗΟΥΛΟΥ

Θεατρικὴ Ζωή, σ. 21.

Φιλολογικὴ Ζωή, σ. 86, 116, 148, 242.

Αγγελος Βλάχος σ. 187.
Η δερή και τὸ τέλος ἐνὸς βιβλίου ποῦ δὲν ἔχει μέσην σ.
289, 333.

E SANSOT ORLAND
Laurent Tailhade, σ. 23.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ
Σιφύλλα, σ. 97.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
Η Φόνισσα σ. 193, 233, 266, 301, 341, 368.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΗΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Στὸ Μοναστῆρι, σ. 8, 38, 80.
Τὸ ξερὸ φαβδὶ σ. 230.
Η σημαδόνα σ. 292.

Z. Δ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Μία σπανιὰ εἰς τὰ σπλάχνα τῶν θεῶν σ. 139.
ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ

Ανεμῶνες στὸν ἄνεμο, σ. 7.
Διαβάτης σ. 225.

ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ
Ο Χρονογράφος Θεοφάνης, σ. 36.

I. N. ΣΒΟΡΩΝΟΥ
Τὰ πραξιτέλεια ἀνάγλυφα τῶν Μοναστῶν, σ. 70, 105,

Σ. ΣΚΙΠΗ
Τὸ λέει τὸ παραμύθι σ. 293.

A. ΣΚΙΑ
Αἱ ἐν Κρήτῃ ἀνασκαφαὶ σ. 275.

G. ΣΩΤΡΗ
Φασονῆς Φιλόσοφος, σ. 33.

ΣΤΥΛ. Γ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Η ζώη σ. 142.

Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ
Κάρολος Κρουμβάχερ σ. 155.

Γ. Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ
Ηθὴ καὶ Νόμοι σ. 202.

ANATOL FRANZ
— μετάφρασις N. Επισκοποπούλου.—
Φιλίας καὶ Λιμοδόσιος σ. 175.

ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΦΡΑΣΙΔΗΜΟΥ
Γαλλικὴ ἀρχαιολ. Σχολὴ σ. 347.

ΜΑΞ ΧΟΧΔΟΡΦ
Ο ἀμαξᾶς Ἐγελ καὶ δ Γεράδος Χάουπτμαν σ. 180.—
Ἐπιστολαὶ ἐκ Βερολίνου σ. 311.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ
— ἔρευνα τῶν "Παναθηναίων", —

Σελὶς 354.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σελ. 28, 60, 93, 123, 155, 188, 221, 251, 282, 315, 350, 380.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΡΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΤΣΑΚΑΛΩΦ σελ. 209.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ σελὶς 245.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΔΑΣ σελ. 337.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

Μοῦσαι καὶ Μονοσῖτοι σ. 72.
Τεμάχιον κλάδου φοίνικος σ. 73.

Μηνοούνη σ. 73.
Αὐληταὶ ἐπὶ θυμελικῆς τοπεῖζης σ. 75.

Αὐλητὴς ἐπὶ θυμελῆς σ. 75.
Ραψῳδὸς ἐπὶ θυμελῆς σ. 76.

Αὐληταὶ ἐπὶ θυμελῆς ἐκ τοῦ πλαγίου σ. 76.
Αὐληταὶ ἐπὶ θυμελῆς κατὰ μέτωπον σ. 77.

Κιθαρῳδὸς ἀνερχόμενος ἐπὶ θυμελῆς σ. 78.
Θυμελὴ ἐν μέσῳ παραστάσεως τῆς ἔριδος τοῦ Ἀπόλλωνος πρὸς τὸν Μαρσύνα σ. 79.

Ἀνάγλυφα περιστομίου φρέατος σ. 106.

Αἱ Μοῖραι σ. 107.

Συμπλήρωσις τῆς θυμελῆς τῆς Μαρτινελας σ. 108, 110,

111.

Ἄθηνα καὶ Μαρσύνα σ. 112.

Ἄργυρα γομύσματα Φενεοῦ σ. 112.

Ἐρις Ἀπόλλωνος καὶ Μαρσύνος σ. 113.

Θυμελὴ σ. 113.
Περσεὺς σ. 289.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

Η Κλεψύδρα παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις σ. 29, 30.
Μετάλλιον Πανελλ. Γυμναστ. Συνλλόγον σ. 30.
Τὸ ἀνάκτορον τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μανδοβούνιον σ. 49.
Εἰκόνες ἀπὸ τὸν γάρτας τῆς Κορήτης τοὺς δωρηθέντας
εἰς τὸν πρόγκηπα Γεωργίου ὑπὸ τοῦ κ. Γλυμερόπολον σ.

210.

Ἀναφιώτικα σ. 241.

Ἄγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος σ. 261.

Στάνη ἐν Σαλαμῖνι σ. 267.

Μονὴ ἀγλας Λαύρας σ. 294.

Μηνιεῖον Ὁδυσσέως Ἀνδρούτσου σ. 295.

Διαβολοπούλι σ. 300.

Μέγα Σπήλαιον σ. 302.

Σκοτοτόλος σ. 303.

Ἀποψίς ἀπὸ τὸν κήπου τοῦ Πανεπιστημίου σ. 340.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Φ. Αριστέως: Διὰ τὴν μονὴν σ. 174.—**Οδὸς Κυδαθη-**
ναῖον σ. 257.

Κλεονίκης Ασπριώτου: Καλλιτέχνης σ. 1—**Ιταλό-**
παις σ. 20.

Λεονάρδον Δὲ Βίντοι: Μόντρα-Αιτζα Τζονόντα σ. 329.

N. Γύζη: Μάθημα χοροῦ σ. 931.

A. Δημητρίου: Τὸ ἀραιάκι σ. 163.

Θ. Θωμοπούλου: Οδὸς Θουκυνδίδου σ. 321.

Σοφίας Λασκαρίδου: Προσωῆνη αὔρα σ. 231.

N. Λότρα: Τὸ λιβάνισμα σ. 33.—**Σονορῆς καὶ Αριστο-**
φάνης, σχεδίασμα σ. 35.

C. Lintzaghī: εἰκονογράφης διηγήματος Κίμωνος Μι-
χαηλίδου σ. 115.

Θ. Ράλλη: Νίδη Χριστογέννων ἐν Βηθλεέμ σ. 161.—
Μεγαλίσσως εἰς τὴν ἐκκλησίαν σ. 369.

G. Ροΐλον: Φάροαλα σ. 65.—Σπουδὴ σ. 353.

Franz Kourbaud: Διὰ τὴν σημαίαν σ. 97.

Φράντες Στούν: Η Σφίγξ σ. 225.

Θαλείας Φλωρά. Εἰκονογράφης διηγήματος Αλεξάν-
δρας Παπαδοπούλου: σ. 9, 11, 39, 41, 81, 84 'Ερ-
γασία, σ. 129.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

Αἴμη. Ζολά σ. 3.

Κλεονίκη Ασπριώτου σ. 18.

Ο ἡγεμὼν τοῦ Μανδοβούνιον Νικόλαος σ. 47.

N. Δεκατός σ. 60.

Ο μπροστολῆτης Αθηνῶν Θεόκλητος σ. 93

Ο Δηλιγάννης σ. 124.

K. Κρουμβάχερ σ. 155.

Μπλερούσεον Μπλέρουσον σ. 156.

Άτο Βόλδε Μαρούήλ σ. 157.

Γεράρδος Χάουπτμαν, σ. 184.

Άγγελος Βλάχος σ. 187.

Γεώργιος Νικηφόρος σ. 191.

Κοκλέν - Συναρό σ. 201.

Άσαμης σ. 219.

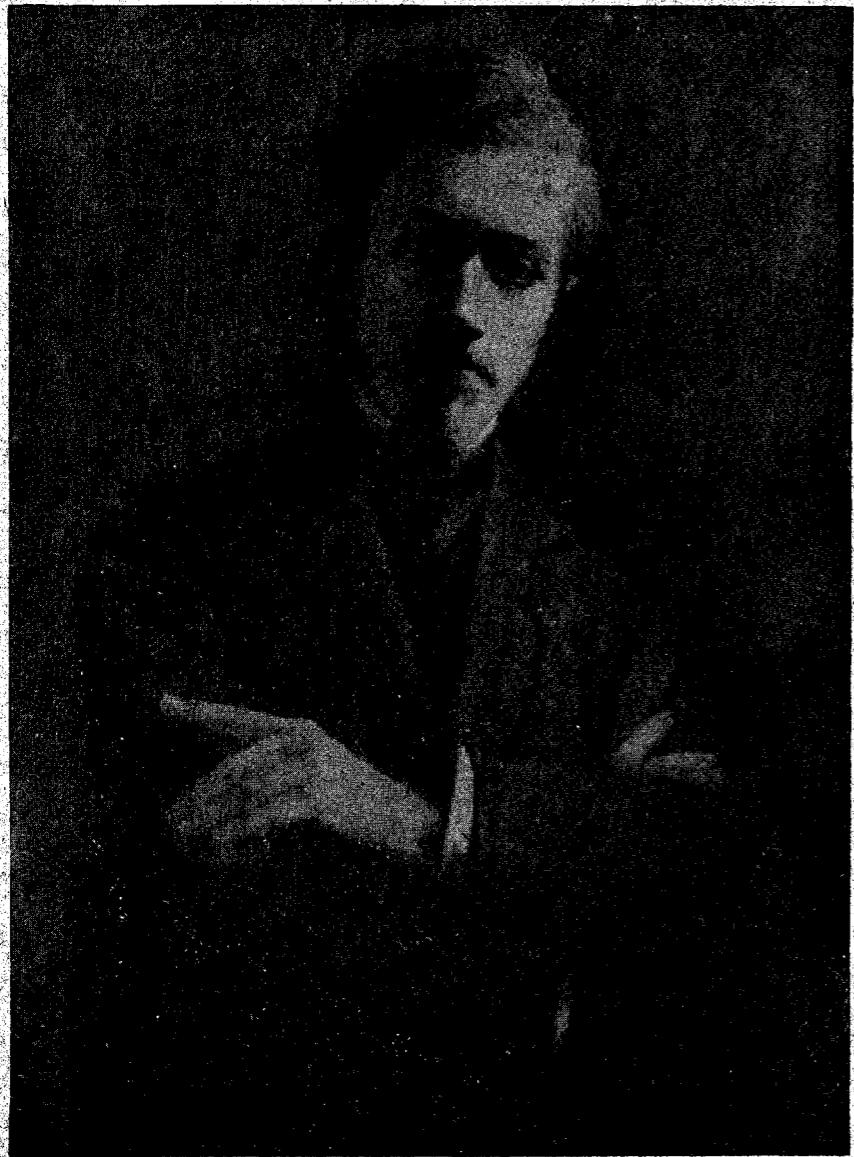
Μήτ Δέγκαν σ. 248.

Εδάγγελος Κονσούλακος σ. 255.

Νικόλαος Μανδοκορδάτος σ. 280.

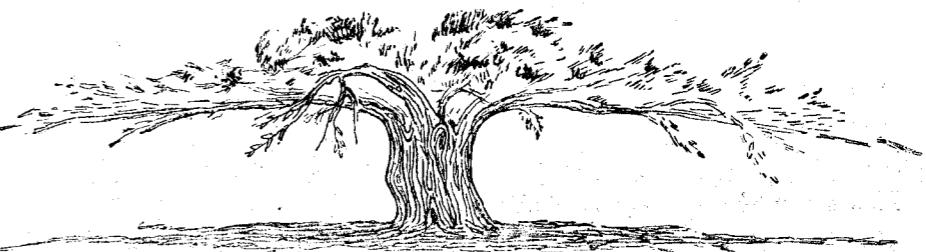
Γεραφλίνη Φάροαρ σ. 314.

Έρμετε Νοβέλλι σ. 361.

ΕΡΓΟΝ ΚΛΕΩΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΑΝΔΑΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Γ'

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΖΟΛΑ

ΕΙΣ τὸ προτελευταῖον αὐτὸν εὑναγγέλιον τοῦ Ζολᾶ, εἰς τὴν «Γονιμότητα», ἡ δποία εἶνε δῶς μία μεγάλη ἐποποίᾳ τῶν σπερμάτων καὶ τῶν γονῶν, ὁ Λουκᾶς Φρυμὸν ὁ ἥρως, ἀποθνήσκει ἔνα θάνατον γήρατος εἰς μίαν ἔξοχον καὶ πατριαρχικὴν σελίδα ὅπου τὰ τέκνα του καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων του τὸν περιστοιχίζουν καὶ ὅπου τὸ βλέψια του βασιλεύει δλίγον κατ' δλίγον καὶ σφέννυται ἀναπαυόμενον εἰς ἀπογόνους, εὗλπι, εἰς τὴν ήσυχίαν τῆς γενεᾶς, πιστεύοντας εἰς τὴν διαιώνισιν τοῦ ἔργου.

Καὶ ἀρέσκομαι νὰ νομίζω ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἡλιθίαν ἐπέμβασιν τοῦ δξειδίου τοῦ ἄνθρακος, μεθ' ὅλην τὴν τραγικότητα τοῦ θανάτου, τοιούτος ὑπῆρξε καὶ τοῦ Ζολᾶ ὁ θάνατος, θάνατος ἐπερχόμενος ἐν ὑπνῷ ἀνευ αἰσθήσεως, θάνατος εὐτυχῆς καὶ τέλειος ἐν μέσῳ ἔργων συντελεσθέντων, ἐν μέσῳ γενεᾶς δλοκλήρου ἔργων, ἐν μέσῳ δημιουργῶν ἀπογόνων οἱ δποῖοι θὰ ξήσωσι περισσότερον ἀπὸ ἄτομα, ἐν μέσῳ τεσσαρακοντάδος ἐποποιῶν, θάνατος περιστοιχίζομενος ἀπὸ τὴν δημιουργίαν χιλίων διακοσίων προσώπων τὰ δποία δ Ζολᾶ ἔπλασε διὰ τῆς γραφίδος τεν. Ὁποῖος καλλίτερος θάνατος ἔργάτου ἀπὸ αὐτόν, δστις ἐπέρχεται καθ' ἣν στιγμὴν ἀκριβῶς δ μυθιστοριογράφος θέτει

τὴν τελευταίαν τῆς γραφίδος σφραγίδα εἰς ἓνα του ἔργον, εἰς τὴν «Ἀλήθειαν» καὶ σχεδὸν τελειώνει τὴν τρίτην σειρὰν τῶν κοινωνικῶν του κύκλων, θάνατος ἐπὶ τέλους ἐν μέσῳ δόξης, θάνατος εἰς τὴν στιγμὴν τὴν κρίσιμον, πρὸν ἀκόμη δ νατουραλισμὸς ταφῆ τελείως, πρὸν ἀκόμη ἡ αἴγλη τῆς διασώσεως τοῦ Δραῦφονς ἐλαττωθῆ, πρὸν ἡ παρακαλή ἀμαυρώσῃ τὸ δυνατὸν καὶ μινδες τάλαντον, τὴν βιαίαν ὑπεροχήν, θάνατος ὑπὸ χλωρᾶς ἀκόμη δάφνας καὶ ὑπὸ πρόσφατον δόξαν...

*

Ἐνῷ δ τάφος εἶνε ἀκόμη νεόσκαπτος καὶ ἐνῷ ἀκόμη παριστάμεθα εἰς τὴν ἔξελιξιν τῆς σχολῆς τὴν δποίαν ἵδρυσε καὶ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ ἔργου τὸ δποῖον παρήγαγε, θὰ ἴτο δυσχερεῖς νὰ προφέρῃ κανεὶς μίαν δριστικὴν κοίσιν ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ. Τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ μέλλον καὶ τοὺς μεταγενεστέρους. Νὰ χαρακτηρίσῃ μᾶλλον τὸ ἔργον του καὶ τὴν γέννησιν τοῦ ἔργου του, νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸ ἀνάλογον περιβάλλον, νὰ ἔξηγήσῃ τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ποιητικὴν τοῦ Ζολᾶ, αὐτὸς θὰ εἶνε περισσότερον δικαιοπόλες τῆς μελέτης μας.

Η ζωή ἐνδιαφέρει διλύγον εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν ἐνὸς ταλάντου. Ο Ζολᾶ ἔγεννήθη τὴν 2 Απριλίου 1840, καὶ εἶνε μόνον ἐνδιαφέρον διτιμία διασταύρωσις αἵματος, μία ἀνάμιξις ἐλληνίδος προμάμπης καὶ ἵταλου πατρὸς καὶ γαλλίδος μητρὸς ἐγέννησαν τὸ γενναιόν καὶ στιβαρόν του πνεῦμα. Η πτωχεία τὸν ἐσφράγισεν ἀμέσως μὲ τὴν σφραγίδα τῆς καὶ εἶχε καὶ αὐτὸς τὴν ἀτυχίαν ἀλλὰ καὶ τὴν τύχην νὰ αἰσθανθῇ τὸν πόνον, νὰ συγχρωτισθῇ μὲ τοὺς ἀπείρως ἐλεσινοὺς καὶ τοὺς ἀπείρως δυστυχεῖς, νὰ μυηθῇ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πλήθους, νὰ ἴδῃ ἐν τῇ λεπτομερείᾳ τὴν πενίαν, νὰ ἀντιληφθῇ μὲ δῆλας τὰς αἰσθήσεις τὴν μεγάλην καὶ γιγαντιαίαν ἀγωνίαν καὶ προσπάθειαν τῆς ζωῆς πάλης ἡ δοπία ἀπέσπα καὶ μίαν διηνεκῆ καὶ μεγάλην κραυγὴν πόνου ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐτη μυθώδους πτωχείας διῆλθε ὑπάλληλος ἡ μᾶλλον ὑπηρέτης βιβλιοπωλείου κατ' ἀρχάς, ὑπαλληλίσκος κατόπιν κερδίζων διλύγα χρήματα, διατρέφων μίαν μητέρα κατ' ἀρχάς, μίαν σύζυγον κατόπιν.

Αἱ φιλολογικαὶ ἀπόπειραι, τὰ πρῶτα ἀπαραίτητα ποιήματα, τὰ πρῶτα σχέδια μεγάλων δραμάτων καὶ μεγάλων ἐπῶν ἥρχισαν ἀπὸ ἡλικίας δεκαεξῆ ἐτῶν. Η ἀληθῆς δύναμις παραγωγικὴ ἐργασία, τὸ πρῶτον βιβλίον διηγημάτων, ὅχρε ἀπαρχὴ μεγάλου ταλάντου, καθὼς καὶ τὰ πρῶτα κριτικὰ ἀρμάτα χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸ 1866.

Τὰ πρῶτα μυθιστορήματα χωρὶς κανὲν σχέδιον χαραχθέντα, γεμάτα ἀπὸ προτερήματα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀδεξιότητας, εἶνε τὰ τερατώδη ἐκεῖνα «Μυστήρια τῆς Μασσαλίας» τὰ δοπία ἐγραψε διὰ τὸν σειρᾶς, ή «Τύχη τῆς Νεκρᾶς», ή τευδώδης «Θηρεσία Ρακίνα», ή παράδοξος «Μαγδαληνὴ Φερά», ἔργα τὰ δοποῖα διῆλθον δῆλα σχεδὸν ἀπαραίτηρα καὶ μόλις ἐγνώρισαν εἰς περιφρισμένους κύκλους τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως.

Τῷ 1869 — μία χρονολογία διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν — ὁ Ζολᾶ ἤρχισε νὰ γράφῃ κατὰ μίμησιν τῆς «Ἀνθρωπίνης Κωμῳδίας» τοῦ Βαλζάκ τὴν «Ιστορίαν μιᾶς Οἰκογενείας ὑπὸ τὴν δευτέρεαν Αὐτοκρατορίαν» μεγάλην πολύτομον εἰκόνα τῆς γαλλικῆς κοινωνίας ἀπὸ τὸν 1850-1870, ἔνα τεράστιον πίνακα διοκλήρου ἀνθρωπότητος. Εἴκοσι μυθιστερήματα περιέλαβε ἡ σειρὰ αὐτῆς. Κατὰ τὸν Ιούνιον τοῦ 1870 ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Αἰώνα» ή «Τύχη τῶν Ρουγκών» ἡ δοπία ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου

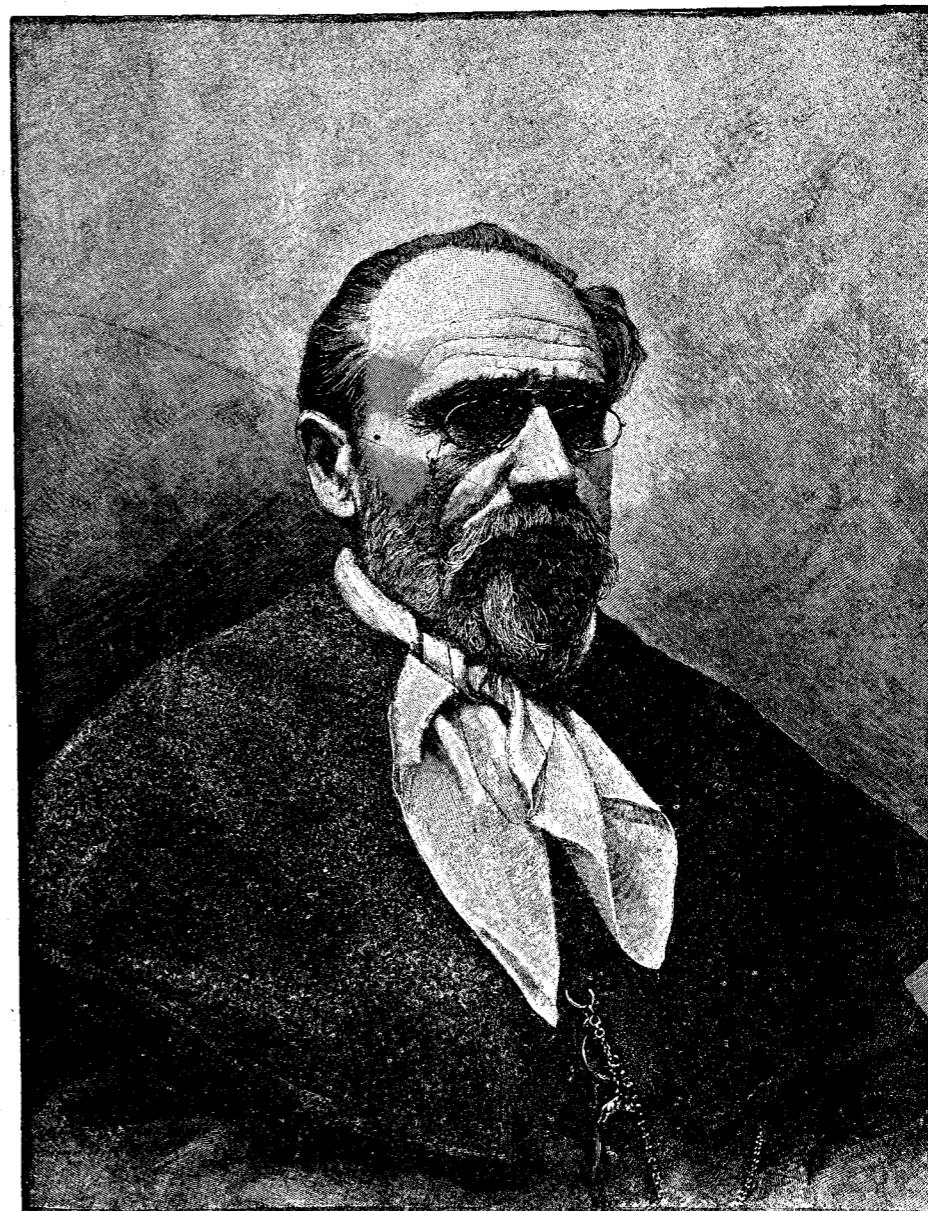
διῆλθε σχεδὸν ἀπαραίτητος, καὶ μόνον εἰς μίαν ἔκδοσιν ἐπωλήθη. Η «Τύχη τῶν Ρουγκών» περιγράφει δῆλην τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκογενείας τὴν δοπίαν ἥθελεν ὁ Ζολᾶ νὰ ἔξιστορήσῃ, μᾶς δεικνύει τὰ κυριώτερα μέλη, μᾶς παρουσιάζει τὴν ὑποθετικὴν αὐτὴν πόλιν Πλασάνς τὴν κοιτίδα τῶν Ρουγκών ὑπὸ τὴν δοπίαν ὁ Ζολᾶ περιέγραψε τὴν μόνην ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας τὴν δοπίαν καλῶς ἐγνώσε, τὸ κομφόν καὶ μικρὸν Αἴξ εἰς τὸ δοπίον διῆλθε τὴν παιδικήν του ἡλικίαν. «Ἐν εἴδωλον τρυφερὸν τῆς Μιέττης καὶ τοῦ Σιλβέρου ἐμψυχώνει τὰς σελίδας τοῦ πρώτου αὐτοῦ καὶ ἀρκετὰ σχετικῶς ἀσημάντου μυθιστορήματος.

Η «Ἄρπαγη» εἰς τὴν δοπίαν ὁ Ζολᾶ ἤθελησε νὰ περιγράψῃ τὴν μεταβολὴν ἡ δοπία ἐπῆλθε κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοκρατορίαν, τὴν δύναμιν τοῦ χρήματος ἡ δοπία κατέλαβε τοὺς πάντας, ἡ «Άρπαγη» εἰς τὴν δοπίαν παρελαύνει ἡ ὑψηλὴ ἀριστοκρατία τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ εἰς τὴν δοπίαν ὁ χρυσὸς καὶ ἡ λαγνεία κυριαρχοῦν μὲ τοὺς ἔρωτας τῆς Ρενὲ ἐντὸς θεομοκηπίων καὶ μὲ τὰς λαγνείας καὶ τὰς πλεονεξίας τοῦ Σακκάρ, ὑπῆρξε τὸ δεύτερον μυθιστόρημα τὸ σειρᾶς καὶ τὸ πρῶτον τῶν ἀληθῶν ὧδαις, ἐργων τοῦ Γάλλου μυθιστοριογράφου. Άλλα καὶ ἡ «Άρπαγη» δημοσιεύθεισα κατὰ τὸ 1872 ὡς ἐπιφυλλὶς τοῦ «Κώδωνος» δὲν εἶχε ἐπιτυχίαν καὶ ἀφῆκε ἄγνωστον ἐκόμη τὸν συγγράφεα τῆς.

Τὴν αὐτὴν περίπον τύχην, εἶχε καὶ ἡ «Κοιλία τῶν Παρισίων» τὸ ἔργον αὐτὸς εἰς τὸ δοπίον ὁ Ζολᾶ περιέγραψε τὸν κόσμον τῆς ἀγορᾶς, δῆλον τὸν πυρετὸν τῆς ἐργασίας καὶ δῆλην τὴν κίνησιν τῶν τροφίμων, δῆλα τὰς γιγαντιαίας αὐτὰς προμηθείας τὰς τερατώδεις τὰς δοπίας καταναλίσκει ἡ ἀχανής μητρόπολις. Τὸ ἔργον ἔινε διλόκληρον, ὃς ἔλεγε ὁ Ζολᾶ, μία ωραπογραφία διου ἀπὸ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς εἰσόδου τῶν λαζανικῶν μέχρι τῶν τελευταίων μὲ τὰς συμφωνίας τῶν τυριῶν, δῆλα τὰ τρόφιμα λαμβάνοντα μέρος, αὐτὰ ἀποτελοῦντα τὰ πρόσωπα καὶ αὐτὰ κυριαρχοῦντα μὲ δσμὰς καὶ γεύσεις καὶ χρώματα τὸ μυθιστόρημα.

Η «Κατάκτησις τοῦ Πλασάνς» περιγράφουσα ἔρωτα εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἔξεικον ζωστικά τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν καταστροφήν μιᾶς οἰκογενείας, ἔχει κυρίως ὡς πλαίσιον τὰ ἐπαρχιακὰ ἥμη καὶ τὸν κόσμον τῶν ἐπαρχῶν εἰς τὸν δοπίον πολλάκις ἐπρόκειτο νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ζολᾶ.

Μετὰ τὸ μυθιστόρημα αὐτὸς τὸ δοπίον εἶνε

ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΖΟΛΑ

ἀρχετὰ ἀσθενές, ἔρχεται ἐν καθαρὸν ἀριστούργημα, ἐν παράδοξον ἀλλὰ καὶ ὡραῖον ἔργον, τὸ «Σφάλμα τοῦ Ἀββᾶ Μουρὲ» τὸ ὁ ποῖον αἱ ἐφημερίδες ἥρκεσθησαν νὰ δημοσιεύσουν, καὶ τὸ ὅποιον ἐπίσης δὲν ἐπέσυρε καθόλου τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Τὸ «Σφάλμα τοῦ Ἀββᾶ Μουρὲ» περιγράφει τὸν ἱερατικὸν κόσμον καὶ μᾶς δεικνύει νεαρὸν ἵερα δῆστις λησμονεῖ διὰ μίαν στιγμὴν τὴν θρησκείαν παραδιδόμενος εἰς τὸν ἔρωτα, ἔπειτα δὲ κυριαρχούστης πάλιν τῆς θρησκείας ἐπανέρχεται εἰς τῆς Παναγίας τοὺς κόλπους. Εἶνε δὲ Ταγχοῦζερ τοῦ Ζολᾶ, καθώς βλέπετε, καὶ εἶνε ἔνα ἔργον παράδοξον τοῦ ὅποιου τὸ πρῶτον καὶ τρίτον μέρος εἶνε ρεαλιστικώτατον, ἔχει τὰς μᾶλλον παρατηρημένας καὶ ἰσχυρὰς σελίδας τὰς δοποίας ἔγραψε δὲ Ζολᾶ, τὸ δὲ δεύτερον πλέον ἐν δινείρῳ, περιγράφει τὸν Παράδεισον — ἐν τούλαχιστον εἰδος παραδείσου ἀπολεσθέντος κατοικουμένου ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη, ὅλα τὰ φυτά, ὅλα τὰ ζῶα. Εἰς τὸν παράδεισον αὐτὸν ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τὸν Σέργιον Μουρὲ καὶ ἀπὸ τὴν μικρὰν Ἀλβίναν τὸ σφάλμα τῶν πρωτοπλάστων, ἡ πρώτη σελὶς τῆς γεννήσεως, ἡ ἔνωσις τῶν φύλων, ἐν μέσῳ πανδαιμονίου χαρᾶς τῶν ἀφύγων, ἐν μέσῳ ἀληθινῆς ἑδρῆς τῆς τρύσεως, ἐνῷ καὶ τὰ ἔντομα ἔνοῦνται εἰς τοὺς κλάδους καὶ τὰ τετράποδα ἀφίνοντα κραυγὰς ἥδονῆς εἰς τὰς λόχιας καὶ τὸ μέγα γιγάντιον ὑπερφυσικὸν δένδρον ὑπὸ τὸ ὅποιον οἱ δύο ἔρασταί ἔνοῦνται κράζει ἀπὸ φρικιάσεις.

Τὸ ἔκτον μυθιστόρημα τῆς σειρᾶς «Ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχότης ὁ Εὐγένιος Ρουγκών» μᾶς μεταφέρει ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας εἰς τὸν Παρισίους καὶ τὴν αὐλὴν τῆς Κομπιένης καὶ ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς ἀστοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ναπολέοντος, εἰς τὸν κόσμον ἐκείνον τῶν αὐλικῶν διονούσιων διὰ τῆς ἀξίας καὶ διὰ τῆς ιδιοτυπίας του Ιδίως δὲ Εὐγένιος Ρουγκών λαμβάνει θέσιν ὑπατον, διευθύνων τὴν αὐτοκρατορίαν, μεμιγμένος εἰς ὅλας τὰς δολοπλοκίας. Λέγεται διτὶ δοῦλος τοῦ Μοργνύ, δε περίφημος δοῦλος δῖτις ἔχοντις μενεύειν ὡς πρότυπον καὶ εἰς τὸν Λωδὲ, ἔδωκε λαβὴν καὶ εἰς τὸν Ζολᾶ δπως δημιουργῆσῃ τὸν δοῦλο τοῦ Μοργνύ δπως ἵσως δὲ Εὐγένιος Ρουέ ἔχοντις μενεύειν διὰ πρότυπον τοῦ Εὐγενίου Ρουγκών.

‘Ο Ζολᾶ ἐντοσούντῳ, δστις εἶχε κάμει συμφωνίαν μὲ τὸν βιβλοπάλην του νὰ τοῦ δίδῃ δύο μυθιστορήματα κατ’ ἔτος λαμβάνων αὐτὸς πεντήκοντα φράγκα μηνιαίον ἐπίδομα, δὲν ἔ-

βλεπε τὰ εἰσοδήματά του αὐξάνοντα. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκριβῶς, γνωρίζων ἥδη τὸν Φλωμπέρο, συνδεόμενος κάπως μὲ τὸν Αὐδέα καὶ τὸν Γκονκούρ, ἐφαίνετο μελαγχολικὸς παραπονιάρης καὶ ἔλεγε μίαν ἡμέραν μὲ μελαγχολίαν :

— «Ο Αὐδέα ἀρχίζει νὰ γίνεται γνωστός, δ Φλωμπέρ εἶνε ἔνδοξος, τὰ μυθιστορήματα τοῦ Γκονκούρ ἀρχίζουν πρὸ πολλοῦ νὰ ἐπισύρων τουλάχιστον τὰ βέλη τῶν κοιτικῶν. Μόνον ἔγδι εἶμαι προωρισμένος νὰ μὴ μὲ διαβάζῃ κανεῖς, καὶ νὰ μὴν ἔχω καμιάν ἐπιτυγίαν».

Ἐνα ἔτος κατόπιν, εἰς τὴν μικρὰν παραλίαν τοῦ Σαὶντ-Οβεν συνελάμβανε τὴν ἵδεαν τοῦ «Ἀσσομοἀρ» καὶ μετ' ὀλίγονς μῆνας ἦτο ἔνδοξος. Τὸ «Ἀσσομοἀρ» ὑπῆρχε τωόντι ἡ πρώτη καὶ ἀν δχι ἡ μεγαλείτερα ἀλλὰ τούλαχιστον ἡ μᾶλλον ἀπρόσπτος ἐπιτυχία τοῦ Ζολᾶ. Τὸ ἔργον ἥρχισε νὰ δημιουρεύεται εἰς τὸ Κοινὸν Καλὸν, ἐπροέξενησε σκάνδαλον, διεκόπη, ἐτελείωσεν εἰς τὴν «Δημοκρατίαν τῶν Γραμμάτων», ἐπώλησεν ἀμέσως πεντήκοντα χιλιάδας ἀντίτυπα, ἐπολεμήθη, ἐδιπλασίασε τὰς ἐκδόσεις του, μετεφράσθη παντοῦ καὶ ξέκαμψεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸν συγγαφέα του περίφημον.

Καὶ τούτοι ἀν δὲν εἶνε τὸ ὅραιότερον, δὲν εἶνε δῆμος τάχα ἔνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα ἔδγα τοῦ συγγραφέως τῶν Ρουγκών Μακάρ; Ὁταν τὸ πρῶτον ἀναγινώσκων ἔνα παλαιὸν μυθιστόρημα γραμμένον εἰς ἀργοτικὴν διάλεκτον καὶ ἐνθυμιουμένος τὰς ἴδιας του ἀναμνήσεις τῆς πτώχειας καὶ περιγράφων πρὸ πάντων τὸν πενθερόν του ὅστις ἦτο κάπτη-λος καὶ ἀπέθανεν ἀλκοολικὸς προσεπτάθει νὰ περιγράψῃ τὸν κόσμον τῆς πτώχειας τὸν δη-λητηριαζόμενον ἐξ ἀλκόλ, τὸν ζῶντα μέσα εἰς τὴν κατάλυσιν παντὸς ἥθικοῦ αἰσθήμα-τος, δ Ζολᾶ δὲν ἐφαντάζετο τοσαύτην ἐπιτυ-χίαν. Τὸ μυθιστόρημα μαλαταῖται ἕτοι ζω-

χλαν. Το μετιστορίημα μετατίνει της ζωντανόν, ἀπέπνεε τὸ παράπτωμα, τὸ ἔγκλημα, τὸ ἀνθρώπινον κτῆνος, καὶ αἱ σελίδες του αἱ πλημμυροῦσαι ἀπὸ ἀργοτικὰ ἡντλημένα ἀπὸ λεξικά, ἐπάνεστάτουν ὅλας τας παραδόσεις τοῦ μυθιστορήματος. Καὶ δὲ μῆδος ἀκόμη τῆς ταλαιπώρου αὐτῆς Γερβασίας ἡ δοπία ὑποκύψασα εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Λαντιέ κατορθώνει νὰ γείνῃ ἔντιμος, ἢ νὰ ξῆσῃ μὲ τὸν ἀγαθὸν Κουπώ καὶ ἔπειτα ἔνεκα τοῦ οἰνοπνεύματος ἀποκτηνοῦται εἰς τόσον βαθμὸν ὥστε νὰ δεχθῇ ἐκ νέου τὰς θυωτέας τοῦ πρότου ἐραστοῦ εἰς τὴν συζυγικὴν κλίνην, ἵτο παραπολὺ ζωηρὰ ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἐπαχθῆσαι ὥστε νὰ ἐπαναστατήσῃ, νὰ καταπλήξῃ, νὰ προκαλέσῃ κατα-

κραυγὴν καὶ νὰ προξενήσῃ ἀπέχθειαν

Η λογική συνέχεια τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ, τὸ δρόποιον σημειώνει ἐποχὴν εἰς τὴν ἔξελιξιν τοῦ Ζολᾶ, ἥτο νὶ «Νάνα» ἡ θυγάτηρ τῆς Γερβασίας, τὸ τέκνον τῆς ἀπωλείας τὸ δρόποιον ἔρχεται νὰ ἐκδικήσῃ τοὺς γονεῖς της, νὰ τιμωρήσῃ τὸν κόσμον τοῦ πλούτου καὶ τῆς διασκεδάσεως διὰ τὰς ἀθλιότητας καὶ τὰς στερίσεις τῶν πτωχῶν. Ἀλλὰ πρὸ τῆς Νάνας ἡ δροπία ἐπόρκειτο νὰ περιγράψῃ τὴν Βαβυλῶνα τῆς ἀπωλείας, δὲ Ζολᾶ ἔγραψε, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ, ἔνα εἰδύλλιον ἔρωτος σαφικοῦ ἀλλὰ ἡρέμου τὴν «Σελίδα Ἐρωτος» ὧδαίαν ἀλλὰ ψυχολογικῶς ἀσθενῆ ἴστορίαν τὴν δροπίαν περικαλλύνει ἵδιαιτέρως καὶ καθιστᾷ ἐνδιαιφέρουσαν μία περιγραφὴ τῶν Παρισίων ἐπανερχομένης ὡς ἐπωδὸς εἰς κάθε κεφάλαιον καὶ δεικνύουσα τὴν μεγαλούπολιν ἀφ' ὑψηλοῦ εἰς ὅλας της τὰς ἐπόψεις, εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου, εἰς τὰς πρότας τῆς πρωΐας ἀναλαμπάς, εἰς ἡμέραν διμήλης, εἰς νύκτα ἀστροφεγγιᾶς. Εἶνε τὸ Παρίσιο οὕτως δρώμενον ἀφ' ὑψηλοῦ ὡς ἔνα πρόσωπον καὶ αὐτὸς τοῦ ἔργου, ἔνα σύμβολον τῆς ζωῆς, κάτιτι τὸ δρόποιον συνδυάζεται μὲ τῶν προσώπων τὰς διαθέσεις καὶ χρησιμεύει ὡς μουσικὸν συνδευμα τῆς ἴστορίας.

Η «Νάνα» ήπιρξε τὸ ἔργον τὸ δοπίον ἐ-
προέβησε τὴν δευτέραν μεγάλην ἐπιτυχίαν καὶ
τὴν δευτέραν μεγάλην κατακραυγήν κατὰ τοῦ
Ζολᾶ. Ἐνῷ οἱ κριτικοὶ τὸν κατηγόρουν ὅτι πί-
πτει εἰς τὴν λάσπην καὶ ὅτι εἰνε ὁ ποιητὴς
τοῦ ἀκαθάρτου, καὶ τὸν ἐστολίζαν μὲν χίλια ἐπί-
θετα καὶ μὲν χιλίας κατηγορίας, τὸ ἔργον ἔκαμνε
τὴν τύχην τῆς ἐφημερίδος εἰς τὴν δοπίαν ἐδη-
μοσιεύετο — τοῦ «Βολταίρου» — καὶ κατόπιν
ἐπωλεῖτο ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν εἰς ἑκατὸν

χιλιάδως αντιτυπών.
'Αλλὰ εἰς τὸ σκάνδαλον τῆς Νάνας, τῆς ἐταίρας αὐτῆς ἡ δοπία ἀνέρχεται ἀπὸ τὰ κατώτερα στρώματα τῆς πορνείας μέχρι τῶν ἀνωτάτων καὶ καταπίπτει ἔπειτα καὶ ἀποθνήσκει τέλος θάνατον ἀδιλιότητος καὶ παραμορφώσεως μὲ φυλυκταίνας εὐλογίας, μὲ δὲ τὴν τὴν φαυλότητα τῆς φύσεως τῆς ἔξανθοῦσαν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἀποτανύγουσαν αὐτήν, καθὼς λέγει δι συγγραφεύς, πρέπει νὰ προσθέσῃ κανεὶς καὶ τὴν ἔπιτυχίαν τῶν περιγραφῶν καὶ τὴν τελειότητα τῆς ἀποδόσεως τοῦ κόσμου αὐτοῦ τῶν παρασκινίων καὶ τῆς ἥδονῆς ὅπου δὲ Ζολᾶ κατώρθωσε νὰ χαράξῃ φυσιογνωμίας ἔχούσας τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν δριστικότητα συμβόλων.
'Απὸ τῆς πρώτης ἑκείνης περιγραφῆς τῆς παρα-

στάσεως τῶν «Ποικιλῶν» μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ οἰκτροῦ καὶ τοῦ ἐγκαταλειμμένου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅλα τὰ κεφάλαια εἶνε ὡς τόσαι σκηναὶ τέλειαι, τόσαι κινήσεις αἱ ὅποιαι μᾶς δίδουν μίαν ὁπτασίαν μᾶλλον παρὰ μίαν ἀποψιν τῆς παρισινῆς διαφθορᾶς.

Καὶ ὁ Ζολᾶ ὅστις περιέγραψε τὸ παρόπτομα εἰς τὰς πτωχὰς τάξεις ἐν τῷ «Ἀσσομοάδῃ» καὶ τὴν διαφθοράν εἰς τὸν κόσμον τῶν ἔταιρῶν ἐν τῇ «Νάνᾳ», ἥθελησε νὰ περιγράψῃ ἐπίσης καὶ τὴν διαφθορὰν τῶν ἀστικῶν τάξεων. «Ἐνα χρονογράφημα τοῦ «Φιγαρὼ» ἐπιγραφόμενον «Ἡ μοιχεία εἰς τὴν ἀστικὴν τάξιν» καὶ περιέχουσα τὴν ἔξης φράσιν «Ἄν εἰς τὸν λαὸν τὸ περιβάλλον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις φίπτουν τὰς γυναικας εἰς τὴν ἐλαφρὰν ζωήν, ἐν τῇ ἀστικῇ τάξει τὰς φίπτουν εἰς τὴν μοιχείαν» τοῦ ἔδωκε τὴν πρώτην ἰδέαν τοῦ Pot.Bouille ὅπως βραδύτερον ἡ θέα τῶν σιδηροδρόμων οἱ ὅποιοι διασταυροῦνται ἔμπροσθεν τῆς ἐπαύλεως του εἰς τὸ Μεδὰν θὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ «Ἀνθρωπίνου κτήνοντος». Τὸ Pot Bouille (δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀνάλογον Ἑλληνικὴν φράσιν) δηλαδὴ ἡ «χύτρα εἰς τὴν ὅποιαν μαγειρεύεται ἡ σοῦπα» μᾶς δεικνύει ἀκριβῶς τί ἀκάθαρτα φαγητὰ μαγειρεύονται εἰς τὴν ἀστικὴν τάξιν. «Ο οἶκος τῆς ὄδοι Σοιάζει καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Ρόχου είνε τὸ θέατρον τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς τῶν οἰκογενειῶν τῆς ὅποιας πολλὰ παραδείγματα μᾶς δίδονται εἰς τὸ ἔργον. Τὸ Pot Bouille είνε ἀπὸ τὰ ζωηρότερα, τὰ μᾶλλον νευρώδη, τὰ μᾶλλον ποικίλα, τὰ μᾶλλον ἀληθῆ, τὰ μᾶλλον κατὰ γράμμα νατουραλιστικά, τὰ μᾶλλον τυπικὰ ὅχι ὅμως καὶ τὰ ὠραιότερα τοῦ Ζολᾶ ἔσογα.

Δύο μυθιστορήματα δευτερεύοντα ἐπίσης ἔρχονται κατόπιν, ή «Ἐύτυχία τῶν Γυναικῶν» ἢ περιγραφὴ τοῦ κόσμου τῶν μεγάλων καταστημάτων, ὅπου ἡ ἴστορία τῆς Διονυσίας Μονφε καὶ τοῦ προϊστομένου της γίνεται ἀφορμὴ πρὸ περιγραφὴν τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ καταστήματος τῆς «Ἐύτυχίας τῶν Γυναικῶν» εἶδος Λούθρου καὶ Μπομαρσά — καὶ κατόπιν ἡ «Χαρὰ τοῦ Ζῆν» ζωηρὰ ἀλλὰ καὶ κάπως ἀγριά περιγραφὴ τῆς εὐτυχίας τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀ-θλιότητος, τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ἀγριότητος τοῦ θανάτου καὶ ὅπου ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα παῖζει μεγάλον ρόλον.

Καὶ ίδου φθάνομεν εἰς τὸ δέκτατον τοίτον ἔργον τοῦ Ζολᾶ καὶ εἰς ἐν ἀριστούργημα τὸ «Ζερμινάλ». Τὸ Ζερμινάλ (germe σπόρος-ἐπωαστήριον;) τὸ ἐπωαστήριον αὐτὸ δόπου ἐν

τῇ δυστυχίᾳ καὶ τῇ βασάνῳ παρασκευάζεται ἡ ζύμη τοῦ μέλλοντος, ἡ σοσιαλιστικὴ ζύμη ἡ δποία θὰ ἀνατρέψῃ τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου, εἰνὲ τῷδοντι μία ἀπὸ τὰς γιγαντιωδεστέρας καὶ τὰς ὠραιοτέρας ὑδατογραφίας ὅπου ὁ Ζολᾶ θω- πεύσιν τὸ ὄνειρον τὸ δποῖον εἶχε τοῦ νὰ κατα- κλίνῃ τὴν ἀνθρωπότητα δλόκληρον εἰς ἐν φύλλον γάρτον περιγέγαψε δλόκληρον πονοῦσαν κοινω- νίαν. Τὸ ἔργον αὐτὸν εἰς τὸ δποῖον περιγράφεται δ στένων ἐργατικὸς κόσμος τῶν μεταλλείων, ἡ ἀθλι- ὀτης καὶ ἡ πάλη τοῦ ἔργατου, ἡ διατροφή του, ἡ ἔξαχρεώσις του, ἡ μόνη του φροντίς διὰ τὸν ἄρτον καὶ τὴν γυναικα, διὰ τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου καὶ τὸ ωάκος τῆς ήδονῆς, εἰνὲ μία ἐναλλαγή, ἐν καλειδοσκόπιον ἀπὸ φριβεράς εἰνόνας, γραμμένας μὲ τόσον ζωηρὰ χρώματα, ὥστε νὰ νομίζῃ κανεὶς ὅτι ἔξηλθον ἀπὸ τὴν κόλασιν τοῦ Δάντου καὶ δτι μία νευρώδης χειρὶ Μιχαὴλ Ἀγγέλου τὰς ἔπλασεν ἐν ἐφιάλτῃ, ὡς γιγαντιαῖα γρανίτου ἀνάγλυφα. Ἡ ζωὴ μιᾶς ὑπογείου πόλεως, ἡ ἔξαντλησις εἰς ἀγο- νῶν ἔργασίαν, δ ὑδάτατος δ τραγικὸς κατόπιν εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ἡ τερατώδης ζωὴ καὶ πνοὴ τῶν μηχανῶν, ἡ ἀσπλαγχνία τῆς γῆς καὶ ἡ ἀσπλαγχνία τοῦ σιδήρου εἰνὲ τὰ θέματα τοῦ φριβεροῦ καὶ πυκνοῦ αὐτοῦ μυθιστορήματος, ἀπὸ τοῦ δποῖον τὴν ἀνάγνωσιν ἔξέρχεται κα- νεὶς γεμάτος θαυμασμὸν ἀλλὰ καὶ κόπωσιν, τρόμον καὶ κάποιαν στυγγότητα. Ὁ θαυμάσιος περιγραφεὺς ὅμαδων καὶ πλήθους δ δποῖος ἐκρύπτετο εἰς τὸν Ζολᾶ, θριαμβεύει εἰς τὸ «Ζερμινάλ», δπως καὶ εἰς τὴν «Καταστρο- φῆν» κατόπιν, δπως καὶ εἰς τὸ «Ἀσσομοάρ» πρίν, καὶ αἱ περιγραφαὶ αὗται δλοκλήρουν κό-

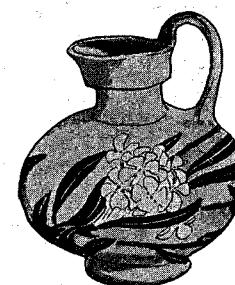
σμον, τὸ μυθιστόρημα δχι πλέον ἐνὸς ἀνθρώ- που καὶ μιᾶς ψυχῆς, ἀλλὰ μιᾶς πόλεως καὶ ἐνὸς κόσμου δίδουν τὴν ἀρρητον, τὴν ἀπέραν τον δύναμιν καὶ δραιότητα τοῦ ἔργου.

Μετὰ τὴν τραγικότητα τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν εἰς τὸ «Ζερμινάλ» ὁ Ζολᾶ ἡθέλησε νὰ περιγράψῃ τὴν τραγικότητα τῆς ἐργασίας τοῦ πνεύματος καὶ τὸ «Ἐργον» εἰνὲ ἡ συμβολικὴ πάλη τοῦ Κλανδίου Λαντιέ μὲ τὴν ἔμπνευσιν, μία πάλη τραγική, ἀγοία κατὰ τῆς ἀδυναμίας κατὰ τῆς στειρόσεως, μία πάλη τοῦ ζωγρά- φου αὐτοῦ δστις εἰς τὸ τέλος πνίγεται, ἀπαγ- χονίζεται, αὐτοκτονεῖ ἔμποσθεν τοῦ ἀτελοῦς ἔργου του εἰς τὸ δποῖον ἡθελε νὰ συμβολίσῃ μίαν νέαν τέχνην, εἰς τὸ δποῖον ἡθελε νὰ συγκεντρώσῃ δλας τὰς καλλιτεχνικὰς ἐπαναστά- σεις, δλους τοὺς θριάμβους τοῦ χρώματος τεὺς δποίους ἡ φραντασία τοῦ περιέκλειε καὶ ἡ χειρὶ του δὲν ἡδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ.

Ο καλλιτεχνικὸς κόσμος περιγράφεται εἰς τὸ «Ἐργον» καὶ ἐκπροσωπεῖται εἰς τὰς παραδόξους αὐτὰς μορφάς τοῦ φιλολόγου Σανδός δστις ἐκ- προσωπεῖ τὸν ἴδιον Ζολᾶ, τοῦ Βονγράδ καὶ δλων τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ρατὲ οἱ δποῖοι γεμίζουν μὲ μουσικάς, μὲ ζωγραφικάς, μὲ αἴ- σθητικάς περιγραφάς τὸ ἔργον. «Ἐνας ἔρως ἀνήσυχος ἐπίσης καὶ παλλόμενος, δ ἔρως τοῦ Κλανδίου πρὸς τὴν Χρηστίναν διασχίζει τὸ πέν- θιμον βιβλίον εἰς τὸ δποῖον τὸ βάθος κω- ριαρχεῖ τὸ Παρίσι, τὸ ἀσπλαγχνὸν Παρίσι, τὸ ὄνειρον τῆς καταπήσεως δλων τῶν καλλιτεχνῶν, τὸ Παρίσι τὸ δποῖον περιγράφεται ὑπερόχως διαβλεπόμενον ἐν μέσῳ ἀστραπῶν καὶ καται- γίδος εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον.

N. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπειταὶ τὸ τέλος.

ΑΝΕΜΩΝΕΣ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

1

Γαλήνη, ποῦ τ' ἀδόλωτα νερά σου καθρεφτίζουν
Τοῦ μόλον τὴν φτωχὴν ζωὴν σὲ μαγικὸν κρονοστάλλι,
Καὶ κάπον ἡ αὔρα ἀν σὲ ξυπνᾷ, γιὰ μιὰ στυγμούλα ἀνθίζουν
Τ' ἄυλα κρινάκια τοῦ ἀφροῦ στ' ἀμμουδιαστὸν ἀκρογιάλι,

Ω! νᾶξερες πῶς λαχταρῶ τὸ κῦμα, ποῦ ως κ' οἱ γλάροι
Τὸ τρέμοντα, καὶ τρυπάνοντα στοῦ βράχου τὴν κονφάλα,
Τὸ σύννεφο, σὰν ἀλογο ποῦ σπάει τὸ χαλινάρι
Καὶ σέρνει τ' ἄγριο φάντασμα τῆς τρικυμιᾶς καβάλλα . . .

2

Τότε ποῦ σ' εἶδα νᾶρχεσαι μὲ τ' ἄγια χελιδόνια,
Τότε καὶ μόλις ἐνιωσα γιὰ ποιὰ χαρὰ μιλοῦσαν
Μέσα στὰ φύλλα τὰ ποντιά, τὰ πνεύματα στὰ κλώνια,
Κ' οἱ πεταλοῦδες ποῦ στὸ φῶς νειογέννητες ξυπνοῦσαν.

Τὸ μονοπάτι ἐδιάβανες, κ' εἶχες μιὰ λάμψη τόση,
Μὰ τέτοιαν ἀνθινὴ δμορφιὰ στὸ νοτισμένο χῶμα,
Ποῦ δίχως ἄλλο ἡ Ἀνοιξη θὰ σ' εἶχεν ἀνταμώση
Καὶ κάτω ἀπ' τῆς ἀμυγδαλὶς σ' ἐφίλησε στὸ στόμα

3

Τί κι' ἀν χιονίζῃ; ἐσύ, φτωχὴ καρδιά, τὸ φῶς θυμήσουν,
Θυμήσουν τῶν παραμνιῶν τὸ ἀγγελικὰ τὰ χοόνια,
Ἄς ἀνοιχτῆ δ Παράδεισος ξανὰ στὴν προσευχή σου,
Καὶ τότε ἀς πέφτοντα στὸ βοντό, στὴ στέγη ἀς πέφτοντα χιόνια.

Ἐσύ θὰ λές στὸν οὐρανὸν ψηλὰ πῶς ξεφυλλίζουν
Φούλια, κρινάκια, γιασεμιά, κάποια τρελλὰ ἀγγελούδια,
Μὰ πρὸν νὰ πέσουν, οἱ κακὲς οἱ στρίγλες τὰ ξορκίζουν
Κ' ἔτοι μαδοῦν τριγύρω μας σὰ χιόνια, τὰ λουλούδια.

ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙΟ. — 842 Μ.Χ.

ΤΟ Βυζαντιονές έγλυκοκοιμάστο στής Προποντίδος τήν άγκαλιά. Η Ζωή, ή ξακουστή έφωμένη τού Βάρδα, έκάρφωσε τή λαμπερή ματιά της στὸν ξάστερο οὐρανό καὶ εἶπε μεθυσμένη ἀπ' τή δύναμι καὶ τή δόξα τῆς.

— "Α, Θεοδώρα, μέσα ἀπ' τὰ μάτια σου ποῦ τὰ χαμήλωσες τάχα ἀπὸ ἐντροπή, τὴν ὥρα ποῦ ἔπαιρνες ἀπ' τοῦ Θεοφίλου τὰ χέρια τὸ μῆλο, εἴδα ἐγὼ τὴν ἀστραπὴν τῆς περηφάνειας καὶ κατάλαβα πῶς ή χαρὰ καὶ ὅχι ή ντροπὴ σ' ἐβαψε τριανταφύλλια. Πέρασες ἐμπρὸς ἀπ' τῆς ἀπορριψμέναις τοῦ Βυζαντίου εὑμορφιαίς, μὲ τὸ μῆλο στὰ χέρια, ποῦ ἐφανέρωνε πορφύρα καὶ νυφικὸ πέπλο.

Η Εὐφημία, ή παινεμένη ἀδελφὴ τῆς γυναῖκας τοῦ Πετρωνᾶ ἔργιχθηκε στὰ κύματα. Η Κασσιανή, ποιήτρια καὶ ξακουσμένη εὑμορφιά, στὸ μοναστῆρι κλείσθηκε. Κ' ἐγώ . ἔμεινα ἐδῶ γὰρ νὰ σοῦ ἀποδεῖξω πῶς τὸ μῆλο τῆς ἀγάπης πάντα φέρνει δυστυχήματα.

Ἐγὼ εἶμαι ή ἀληθινὴ τοῦ Βυζαντίου Αὐγούστα.

— Φρόντισε ἡσυχα γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ Θεοφίλου σου· σώριαζε ψεύματα, γιὰ ν' ἀποδεῖξῃς, πῶς προσκύνησε τῆς εἰκόνες, ἐνῷ ἔκεινος ἀντὶ λιβάνι ἀνέπνευσε τὸ αἷμα τοῦ ἔχθροῦ του Θεοφίλου ποῦ ἀχνίζε ἀπ' τὸ νωποκομένο του κεφάλι.

Τὸ παιδί σου βρίσκεται σὲ καλὰ χέρια.

Η σκιὰ τῆς Πουλχερίας, ἔστειλε Λάζαρο ἐμένα, νὰ διδάξω πῶς ἀνατρέφονται αὐτοκράτορες ἀγίκανοι.

— Θέλεις νὰ μὲ χωρίσῃς ἀπ' τὸν Βάρδα; Ο Βάρδας μ' ἀγαπᾷ κ' ἐγὼ τοῦ θυμῆς ἀδιάκοπα τὴν βασιλικὴ καταγωγὴ του καὶ χύνω λάδι στὴ φλόγα τῆς φιλοδοξίας του.

— Ασπασίαν μ' ὠνόμασαν· τί μεγάλο ὄνομα! Δὲν τὸ πῆρα μοναχή μου· μοῦ τὸ ἔδωκεν ὁ

Θεόφιλος, ὅταν τοῦ ἥλθε ή καλλιεχνικὴ ἵδεα νὰ ἐπισκεφθῇ τῆς εὑμορφιαίς ποῦ περιφρόνησε.

Πῆγε στὸ Βόσπορο, καὶ ἔρρανε τὰ κύματα μὲ ἄνθη μὲ τὴν ἀνάμνησι τῆς Εὐφημίας. Καῦταν ἥλθε σ' ἐμένα, κουρασμένος ἀπ' τὴν ἐπίσκεψη ποῦ ἔκαμε στὸ μοναστῆρι γιὰ νὰ ἴδῃ τὴν Κασσιανή, μ' ὠνόμασεν Ασπασίαν.

Ἐλαφρὰ πατήματα ἀκούσθηκαν καὶ σταμάτησαν τὸν λογισμὸν τῆς Ζωῆς.

Νέος καλόγηρος φάνηκε σὰν φάντασμα.

Προσκύνησε μὲ σεβασμό, τὸ δάσο τοῦ μαῦρο σύρμητο κατάχαμα.

— Δέσποινα, μὲ στέλνει ὁ γέροντάς μου γιὰ νὰ σᾶς ἔωτήσω «ἄν θὰ στηρίξετε τῆς εἰκόνες». Οἱ ἄγιοι θυμωμένοι, τοῦ εἶπαν στὸν ὑπὸ τοῦ πῶς μεγάλα δυστυχήματα θὰ στείλουν στὸ Βυζαντίο, καὶ ὁ λαὸς ὠνόμασε ἀντίχριστο τὸν Ἰωάννη τὸν Γραμματικό. Προσέξτε... φωνὴ λαοῦ, φωνὴ Θεοῦ.

— Πάτερ, προσκύνω τὴ σεβασμότητά σου μὰ ἐκεῖνος ξέρει καλὰ πῶς δὲν πρέπει νὰ βιασθοῦμε. Ο στρατὸς ἀγαποῦσε τὸν αὐτοκράτορα καὶ θὰ δυσαρεστηθῇ στὴν παραμικρὴ μεταβολὴ.

Η Αὐγούστα Θεοδώρα ή μάνα μας, βίζαξε τὸ γάλα τῆς ζωστῆς Θεοκτίστης καὶ ή ίστορία τῶν γινιών εἶναι γνωστή, ποῦ τόσας φοραὶς ἔχάλασε τὴν ἀρμονία τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ζευγαριοῦ. Όστε ή εἰκονολατρεία θὰ στηλωθῇ.

— Εγώ, Δέσποινα, δὲν ωτησα τί ἔχει στὸ νοῦ της ή Αὐγούστα τοῦ θρόνου· ἐγὼ ωτῶ: τί ἀποφασίζει ή ἀληθινὴ μάνα μας. ή Ζωῆ.

Η Ζωὴ χαμογέλασε μὲ περηφάνεια καὶ ἔρριψε τὸ χρηματοφυλάκιόν της στὸν καλόγηρο γιὰ τὸν πτωχούς.

Ο καλόγηρος χάμηκε σὰν φάντασμα πάλιν.

— Απὸ ἄλλη θύρᾳ ἔμβαινεν ἄρχοντας χρυσοφορεμένος· τὴν προσκύνησε καὶ εἶπε γρήγορα·

— Δέσποινα, προστάξτε δὲν πρέπει οἱ μοναχοὶ νὰ γείνουν πάλιν παντοδύναμοι. Ο στρατὸς ταράχθηκε, γιατὶ ψιθυρίζουν πῶς ή εἰκονολατρεία θὰ στηρίχθῃ.

— Ἀγαπητὲ ἄρχων, ὅλα εἶναι πρόωρα· πρὸ πάντων μὴν πιστεύσῃς εἰς τὰς φήμας. Γιὰ σένα λέγεται «πῶς εἶσαι ἀθεος» καὶ ὅμως δὲν σ' ἔκαψαν ἀκόμη.

— Χά, χά, Δέσποινα· εἶναι ή ἀλήθεια πῶς ἔνα θεόντος εὐρίσκω, εἰς τὸ βάθος τοῦ ποτηριοῦ μου.

— Καὶ ὅμως, έλαν ὑπεστηρίζαμεν τὴν προσκύνησιν, θὰ ἔμενες ἀδιάφορος; παράξενο! τί σ' ἐνδιαφέρει ή προσκύνησις τῶν εἰκόνων τοῦ μηδενός σου; εἶπε, σταυροκοπούμενη ή Ζωῆ.

— "Α, οὐποστηρίζω τὸ κόμμα μου.

— Μ' ἀρέσει, ἄρχων, ή εἰλικρίνειά σου πήγαινε μὲ εἰρήνην στὸ καλό· τίποτε δὲν εἶναι ἀκόμα ἀπόφασισμένον.

— Ο οὐρανός σεμνῶς ἔχαιρετος καὶ χάθηκε μὲ τὰ λοξὰ βήματά του.

— Ο Βάρδας, μὲ τὰ μεγάλα ὠνόματα του, μὲ τὸ ἀνάστημα θεοῦ πολεμικοῦ καὶ τὸ μέτω-

πον ποιητοῦ, φάνηκε καὶ ἡ Ζωὴ χαιδευτική, τρυφερή, διμιλητική, ἀφοῦ τὸν γλυκοφίλησε, ἀρχιούς νὰ τοῦ μιλῇ γιὰ πράγματα ἀσήμαντα, μὲ εὔθυμη φιλυαρία πουλιού, γιατὶ ἔβλεπε ἔνα μεγάλο σύννεφο στοῦ Βάρδα τὸ μέτωπο.

Ἐκάθισε στὰ πόδια του, ἐπάνω σὲ δέρμα βαρύτιμο καὶ ἀφοῦ εἶδε πῶς ἡ φιλυαρία τῆς δὲν τὸν ἡμερεύει, μὲ ταπεινωτὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τῆς ἑπῇ τὸν πόνο του.

— Καὶ γιατὶ εἶμαι φύλη σου; τοῦ ἔλεγε παραπονετικά μόνον γιὰ τὶς καλαῖς σου μέραις; Ὁχι, ἔχω μὲ Ἀλεξανδροῦ μαχαῖρι κόφτω κάθε δεσμὸ μεταξύ μας. Ἐγὼ θέλω νὰ πίνω ἀπ’ τὸ ποτῆρι ποῦ ἔστι πίνεις νὰ μὲ φαρμακεύῃ τὸ ἴδιο φαρμάκι.

Δάκρυα ὕγραναν τὰ δλόλαμπρα μάτια τῆς καὶ ὁ Βάρδας τὴν ἔθλιψε στὰ στήθη του καὶ εἴπε.

— Όλοι ἂς ἔφεωνται πῶς πρέπει νὰ χωρισθοῦμε. Ἐγὼ χωρὶς ἔσενα εἶμαι πτώμα εἰσαι ἡ ζωὴ μου.

Ἡ Ζωὴ ἔκρυψε μὲ τὰ δυό της χέρια τὸ πρόσωπό της, γιὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν ἀστραπὴ τοῦ μίσους ποῦ τὴν ἔφωτισε.

— Ἅς ἔφεωνται. Μὴ σὲ μέλλει κοιμήσου ήσυχα, πολυαγαπημένη μου. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔστομισῃ τὰ ἴδια, τώρα στὴν παντοδυναμία σου, ἀκριβὰ θὰ τὸ πληρώσῃ.

— Κύριε μου, αὐθέντα μου, μὴν κυριεύεσαι ἀπ’ τὸ θυμό. Ἐγὼ εἶμαι τὸ ἐμπόδιο; Ξεροῦσας με σὰν χορτάρι ἀχρείαστο καὶ ωρίψε με μακρηὰ ἀπὸ σένα, ἀπ’ τὸν ἥλιο μου, ἀπ’ τὴ δροσιά μου. Δὲν θὰ παραπονεθῶ μὰ θέλων’ ἀνοίξῃς τὰ μάτια σου στῆς ἀλήθειας τὸ φῶς. Θέλω νὰ ξέρῃς τὴν πηγὴ δλῶν αὐτῶν τῶν θολῶν νερῶν, ποῦ θέλουν νὰ πνίξουν ἐμένα. Φοβοῦμαι μήπως τὸ ἴδιο χέρι, ποῦ δίνει σήμερα ἀόρατο σ’ ἐμένα τὸ κτύπημα, κτυπήσῃ καὶ σένα ἀργότερα καὶ τότε θὰ πονέσω ἔγῳ ἀληθινά μου εἶναι ἀκριβώτερη μᾶλα τρίχα τῆς κεφαλῆς σου, ἀπ’ τὴ ζωὴ τὴ δικῆ μου. Θέλω νὰ ξέρῃς τὸν ἔχθρό σου, ὅχι γιὰ νὰ κρατηθῶ ἔγῳ σιμά σου, ἀλλὰ γιὰ τὸ δικό σου τὸ καλό.

Ο Βάρδας τὴν ἔβλεπε μὲ ἀγάπη, μὲ ἐμπιστοσύνη, καὶ τὰ λόγια τῆς τὸν μάγεναν. Τὸ δνομα ποῦ θὰ ἔβγαινεν ἀπ’ τὰ χεῖλη της, ἥταν δνομα ἀνθρώπου καταδικασμένου ἀπὸ πρόν.

Ἡ Ζωὴ δὲν ἄνοιξε τὰ χεῖλη της γιὰ πολλὴ ώρα.

— Λέγε, εἴτεν ὁ Βάρδας μὲ πνιγμένη φωνή. — "Ἄχ, τὸν μου καίει τὰ χεῖλη.

— Αὖ δὲν ἥταν λόγος γιὰ τὴ ζωὴ σου τὴν ἀτίμητη, ποτὲ δὲν θὰ τὸ ἔστομιςα.

— Λέγε.

Ἡ Ζωὴ ἔκρυψε τὸ κεφάλι της κάτω στὸ παρδαλὸ δέρμα τοῦ θηρίου.

— Λέγε! εἴτε δυνατὰ ὁ Βάρδας.

— Βάρδα, διγάπτη μου, λατρεία μου, ἐφωναξεν ἔσαφνα μήν πονέσης, μήν πικραδής. Ἡ Θεοδώρα;

— Ο Βάρδας πετάχθηκε τρόμαγμένος.

— Ναί! ἡ Θεοδώρα...

— Ζωὴ, γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, σιώπα . . .

— Ναί, ἡ Θεοδώρα. Ποιὸς ἄλλος παρὰ ἐκείνη, ποῦ ζούλεψε τὸ ὑπερύψηλο ἀρχοντόσπητο τοῦ ἀδελφοῦ της Πετρώνα, καὶ τάχα ἀπὸ φιλανθρωπία, γιατὶ ἔσκοτείναζε μιανῆς χήρας σπῆτι, ἔβιασε τὸ Θεόφιλο νὰ κάμη δικαιοσύνη ἀδικη καὶ νὰ τὸν μαστιγώσῃ δημοσίᾳ αὐτὸν, τὸν πατρίκιο, τὸν γυναικάδελφο του. Ἡ Θεοδώρα, Βάρδα, ἡ Θεοδώρα θέλει νὰ μᾶς χωρίσῃ. Ἐκείνη ὅχι ἄλλη.

Φοβᾶται τὴ δύναμί σου, τὸ πνεῦμά σου, καὶ φιλάργυρη ὅπως φυσικὰ εἶναι, κλαίει τὰ χρήματα ποῦ ἔστενεις γιὰ τὰ γράμματα.

Εἶσαι ἐμπόδιο στὸ δρόμο της καὶ θέλει νὰ σὲ ἔσφριξώσῃ.

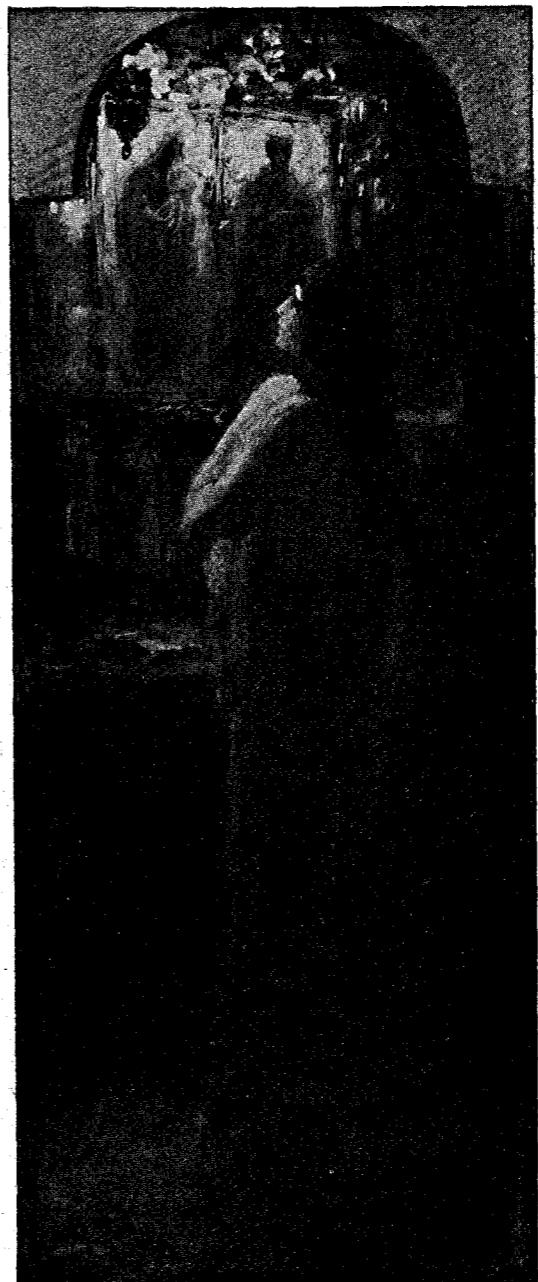
— Ο Βάρδας ἔδακτονε· ἐστήριξε τὸ κεφάλι του βαρὺ στὰ γόνατα τῆς μάγισσας καὶ εἴπε:

— Ἡ Θεοδώρα; Ζωὴ, κόρη μου, ἀπαγήθηκεν.

— Η Θεοδώρα. Μιὰ καρδιὰ ποῦ ἀγαπᾷ, δπως ἔγῳ ἀγαπῶ, ἔχει δύναμι μαντική. Ἡ Θεοδώρα σὲ πρόσωπο ἐμπιστευτικό, εἶπε. «Φοβοῦμα τὴ φιλοδοξία τοῦ Βάρδα». Ἰσως θὰ χωρισθοῦμε ἵσως σὲ βλέπω γιὰ νὰ ὑστερηνή φορά. Ἀφησέ με νὰ σοῦ φανερώσω τοὺς ἀληθινοὺς ἔχθρούς σους καὶ πρὸ πάντων πίστευσέ με. Ἡ Θεοδώρα, Βάρδα, κάνεις ἄλλος.

— Ἐγὼ δ παιδικός της σύντροφος, δ ἀδελφός της καὶ σύμβουλός της, σ' ὅλη τὴν ζωὴ της ἔμενα ἀφωσιωμένος καὶ ἀπ' τὴ στιγμὴ ποῦ ξαπλωμένος δ Θεόφιλος στὴν κλίνη τῆς λύπης, ἀκούεις ἔκεινο τὸ τελευταῖο «Ἔξελθε, βασιλεῦ, καλεῖ σε δ βασιλεὺς τῶν βασιλεύντων καὶ κύριος τῶν κυριεύντων» ἔγῳ πῆρα στὰ χέρια μου τὸ κοπιαστικὸ τιμόνι καὶ τὸ Βυζάντιον, ἡ καρδιὰ τοῦ Ελλήνισμοῦ θὰ ἴδῃ στοὺς ἐπτὰ λόφους του τὰς Μούσας μὲ τὸν Ἀπόλλωνα.

— Εγὼ βλέπω τὸν κίνδυνο ἀπ' τὴ δύσι, ἀπ' τὴν πλεονεξία τῶν παππῶν καὶ νύχτα μέρα συλλογίζομαι πῶς νὰ στηρίξω τὴν ὁρθοδοξία μεγάλη, ἀκλόνητη, παντοδύναμη. Ἐργάζομαι

Τώρα τὴν Κυριακὴν ὃν ἀναστηλωθοῦν αἱ εἰκόνες. Ἡ Θεοδώρα διστάζει τῆς φαίνεται πῶς παραβαίνει τὴν τελευταίαν θέλησιν τεῦ Θεοφίλου.

— Μὴν ἀπατηθῆς, Βάρδα, φοβεῖται μήπως κερδίσῃς δημοτικότητα.

— Ο Βάρδας ἔγέλασεν ἀγοριά.

— Αἴ λιοπόν... δὲς τὴν στειλούμε νὰ θεραπευθῇ ἀπ’ τοὺς φόβους της στὸ μοναστῆρο. Μὰ ὅχι τώρα ἡ παρουσία της μᾶς εἶναι ἀναγκαία. Μὲ πολεμεῖ; Θὰ τὴν πολεμήσω.

— "Α... τώρα φεύγω εὐχαριστημένη.

— Νὰ φύγῃς; Ποτέ! κανεὶς θεὸς ἡ ἀνθρώπος δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ μᾶς χωρίσῃ κάνεις. "Ἄς τὸ μάθουν δλοι.

Τὴν ἔσφιξε στὸ σῆμα του καὶ τὴν ἀπεχαιρέτισε, ἐνῷ ἔκεινη τὸν συνώδευε μὲ βλέμμα γεμάτο ἀγάπην.

— Άμα τὰ βήματά του δὲν ἥκούντο, ἡ Ζωὴ μπῆκε στὸ εἰκονοστάσι της. Ἐβγαλε τὴν πορφύρα της καὶ προσευχήθηκε δλόθερμα.

— Παναγία μου, δταν ἔβγαινα περιφρονημένη ἀπ’ τὸ ἀνάκτορον καὶ ἀπαντοῦσα τὸ περιπατικὸ τῶν πατρικῶν χαμόγελο, πῆγα στὴν ἀγία Σοφία καὶ προσευχήθηκε καὶ ἡτησα τὴ δικῆ σου προστασία γιὰ νὰ ἔκδικηθῇ. Καὶ ὅ ἔκδικησις ὀριμάζει μὲ τὴν βοήθειά σου, Παναγία μου. "Ἐκαμα ταξίμο ν' ἀφιερωθῶ σ' ἔσενα.

— Ο Θεός μου ποῦ συχώρεσε τὸ ληστῆ καὶ τὴν ἀμαρτωλή θὰ συχωρέσῃ καὶ μένα, ποῦ θὰ κλεισθῶ στὸ μοναστῆρο, νέα ἀκόμη πεντάμιορφη, δοξασμένη καὶ λατρευμένη.

— Όλα γιὰ τὴν ἀγάπη σου, Παναγία μου, θὰ τ' ἀφήσω καὶ θὰ ξητήσω τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου.

Μὰ τώρα θὰ τὴν ἀποτελείωσω τὴν ἔκδικησις της καὶ σένας της καὶ δηλητηριάσω ἔγῳ τὰ σπλάχνα τοῦ παιδιοῦ της, κανένα ἐγκόσμιο ἀγαθὸ δὲν θὰ μὲ κρατήσῃ.

— Οταν μὲ τὴν βοήθειά σου σβύσῃ ἡ λάμψις τῆς δόξας της καὶ δηλητηριάσω ἔγῳ τὰ σπλάχνα τοῦ παιδιοῦ της, κανένα ἐγκόσμιο ἀγαθὸ δὲν θὰ μὲ κρατήσῃ».

— Η Ζωὴ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν προσευχή της, ἐπέρασε ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῆς μικρῆς προστατευμένης της Εὐδοκίας Ἰγγερίνης, ποῦ τὴν προώριζε γιὰ ἐρωμένη τοῦ Μιχαήλ, τοῦ υἱοῦ τῆς Θεοδώρας, ἔκαμάρωσε τὴν εύμορφιά της καὶ κατόπιν ἐσταύρωσε τὸ μαξηλάρι τρεῖς φοραὶς καὶ γλυκοκοιμήθηκε.

ΛΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
"Ἐπεται συνέχεια.

ΗΡΗΓΑΙΝΑ

Υπό τὸν ἀνωτέρῳ τίτλον δημοσιεύεται εἰς τὸ προ-
σεχὲς τεῦχος τοῦ Δελτίου τῆς Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας
κυπριακή λαογραφική μελέτη τοῦ κ. Σίμου Μενάρ-
δου ἀνακοινωθεῖσα πέρουσιν εἰς τὸ φιλολογικὸν τμῆμα
τοῦ Παρασκευοῦ. «Ρήγανα εἰναι νὴ μαθήκῃ βασιλίσσα
τῆς Κύπρου, εἰς τὴν ὅποιαν ἀπόδιδονται πλείσται
ὅσαι τοπωνυμίαι πανταχοῦ τῆς ιστορικωτάτης νήσου.
Οὐ. Μενάρδος, συλλέξεις πάντας τοὺς σχετικοὺς μύ-
θους, ἀναρριπτεῖ τὴν εἰκασίαν ὅτι η Ρήγανα τοῦ Κυ-
πριακοῦ λιονὶ δὲν εἰναι ἀλλὰ παρόν αὐτὴν ἡ Αφροδίτη.
Σηηζεὶ δὲ τὴν ἀπόδειξιν ὅχι μόνον εἰς τὴν σύγκρι-
σιν τῶν μύθων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὡς ἡ
Ἀφροδίτη ἐν τῇ ἀσχαίᾳ Πάρῳ, ὀνομάζετο, κατὰ τὴν
μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων κυπριακῶν ἐπιγραφῶν Φά-
νασσα.

Ο κ. Μενάρδος εὐηρεστήθη νά μας παραχωρήσῃ τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα τὸ ὅποιον εὐχαρίστως δημο-
σιεύομεν. Σ. Σ. Δ.

Σ . τ . Δ .

Τὸ ἐπίθετον λοιπὸν τοῦτο — "Ανασσα — ή μᾶλλον αὐτὸς δ ἕτιλος, ήτο, νομίζω, τὸ σπέρμα τοῦ σωζομένου θρύλου τῶν Κυρρίων. Ἐφύλαξε δὲ τὸ σπέρμα τοῦτο κάτω ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν πλάκα, ώστε ν ἀναπτυχθῆ, ἔστω καὶ μὲ ἄλλον τύπον, καὶ νὺ περιτυλίξῃ τέλος, ως κισσός, τόσα ιστορικὰ ἐρείπια, αὐτὸς ἐκεῖνος κατὰ μοιραίαν εἰρωνείαν δ τάφος, δπου ἐπίστευσαν κειμένην, καὶ «διαλυθεῖσαν» τὴν Ἀφροδίτην τὴν ἀμαρτωλήν, οἱ ἵεροὶ Πατέρες.

Κατὰ τὸν τάφον ἐκεῖνον ἦ τὸν «σπῆλιον» τῆς Ἀνάσσης ἢ τῆς Ρήγαινας ηὗραν δνομα καὶ κτίστην καὶ οἱ ἄλλοι δύο μεγάλοι τάφοι εὐκολὸν ἦτο κατόπιν αἱ ἄλλαι λαξευταὶ τῆς νήσου νεκροθῆκαι νὰ τῆς ἀποδοθοῦν ὡς «σπῆλιοι» ὡς «κάστρη» ὡς «σπίτια». Ἀπὸ τὰ ἔρεπτα τῶν ιερῶν ἦ τῶν βωμῶν, ποῦ ἐστεφάνωναν ἄλλοτε τὰ βουνά, ἦτο ἐπόμενον κάθε χαλασμένον φρούριον ὅρεινὸν νὰ νομισθῇ κάστρον ἰδικόν της καὶ ἀπὸ τὰ ὑδραγωγεῖα τῶν νιαῶν, ἦτο φυσικὸν καὶ ἄλλα νερά, νερὰ τόσον πολύτιμα κατὰ τὰς μεγάλας ἀνομβρίας, νὰ νομισθοῦν δῶρα βασιλικὰ τῆς ἀρχαίας Ρήγαινας τῆς Κύπρου.

Αλλὰ τὴν παράδοσιν τὴν ἀνενέωντες, νομίζω, κατὶ ἄλλο. Κατὶ ἄλλο ἀπεγέμιζε τὸ λάδι τῆς χρυσῆς κανδήλας τῆς παραδόσεως κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἡμαθείας. Μέσα εἰς τὰ παλάτια ἔκεινα τῆς Ρήγανας, εἰς τὰς ὁρχαίας νεκροπόλεις, εὐδίσκουντο συχνὰ κτερίσματα, ἐνώπια χρυσᾶ, περιδέραια χρυσᾶ, βρα-

χίοιλια. Τίνος ἦσαν αὐτὰ δὲ; Τῆς Ἀνάσ-
σης, τῆς Βασιλίσσης, τῆς Ρήγαινας, ποῦ
εἶχεν ἄλλοτε δηγάτα, θησαυροὺς καὶ «σκλά-
βες». Καὶ ποίαν ἄλλην ἔξήγησιν ἤξευραν
νὰ δώσουν οἱ ἀπλοῖκοι γέροντες εἰς τὴν
ἀπορίαν τῶν νέων γενεῶν, ὅταν οἱ φλάραι
τῆς Ἁγίας Σοφίας δὲν ἐγνώριζαν ἄλλο τῆς
ἰστορίας πρόσωπον; Ἡ συγκομιδὴ αὐτὴ τῶν
τάφων δὲν ἔπαινε ποτέ. Ἔφθανε ν' ἀνοίξῃ
κανεὶς ἀνήξευρος χριστιανὸς ἀγρότης κανένα
τάφον, ἔστω καὶ Φοίνικος ἢ Ρωμαίον, ἢ ἔφθανε
νὰ εὔρῃ δὲλιγα νομίσματα, ἔστω καὶ τοῦ Ἀ-
λεξάνδρου ἢ τῶν Πτολεμαίων, διὰ ν' ἀκούσθῃ
πάλιν δὲ μῆδος τῆς πλουσίας βασιλίσσης φαν-
τασθῆτε πλέον ὅταν ἔξέθαπταν κανένα «σεν-
τούκι χρυσᾶ», δηλαδή, κανένα σαρκοφάγον.

Αλλά είς τοὺς μόνους τοῦ μεγάλου θησαυροῦ καὶ τῶν πολλῶν ὁγηγάτων, ὑπάρχει, νομίζω, καὶ κάποια θλιβερὰ ψυχολογία. Ή Κύπρος ἐδοκίμασε μεγάλας συμφοράς: «ἴδε γάρ ἔθνη εἰσελθόντα εἰς τὸ ἄγιασμα αὐτῆς» (1). Απὸ τὴν μετοικεσίαν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην ἔξοδον τῶν Κυπρίων, ἡ Ἀφροδίτη καὶ δὲ ἀρχαῖος πλοῦτος ἥσαν πλέον ἀνάμνησις — καὶ ἀνάμνησις ποθεινῆ. «Σὰν νᾶρκετον κουρσάριν» λέγουσι μέχρι σήμερον ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν Σαρακηνῶν «ἐπῆράν μας οἱ Φράγκοι» λέγουσι δὲ μεγάλην ταραχήν, καὶ ἀναφέρουσι «τὸν καιρὸν τῆς καταδρομῆς» τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν ὡς τὴν μεγίστην δυστυχίαν. Καὶ λοιπὸν ὅσον ἐσκόταζεν ἐκείνη ἡ δυστυχία, καὶ ὅσον ἐστένευε τὸ πνεῦμα τῶν χωρικῶν, τόσον τάρχατα κτίσια ἐπυργώνοντο ἐμπρός τους καὶ τόσον τὰ πλούτη τῆς ἀρχαίας βασιλίσσης ἔξελλαμπαν εἰς τοῦ πτωχοῦ λαοῦ τὴν φαντασίαν. Πλούτον πολὺν εἶχεν ἰδεῖ, ἡ μᾶλλον εἶχε φαντασθῆ, δουλοπάροικος αὐτός, εἰς τὴν φραγκικὴν αὐλὴν τῆς Λευκωσίας. Τὴν ἄνασσαν ἐκείνης τῆς ἀνὴρ τὸν ὕδωραζε τοεῖς αἰώνας

(1) Θρῆνος, 1, 10.

δήγαιναν. Ρίγαινα λοιπὸν καὶ ἡ ὅρχαία, ἡ
ἔωμένη τοῦ Διγενῆ. Ἀλλὰ καὶ ἡ φράγκισσα δή-
γαινα ἐδιώχθη καὶ τὰ βενετικὰ καὶ τουρκικὰ
κανόνια νέους ἀφῆσαν σωρούς. Ἡ Κύπρος εἶχε

νέα ἔρείτια καὶ ἡ Πήγαινα καὶ ἄλλα «σπίτια».

Τό μετακίνημα τώρα τοῦτο τῶν ἵστορικῶν περιόδων καὶ ὁ ταυτισμὸς καιρῶν προηγουμένων δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἔξαφνίζῃ. Σχεδὸν εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν νοῦν τῶν χωρικῶν ὃπου δὲν χωρεῖ διάστημα μεγαλείτερον τῆς ἐμπειρίας των, μακρινώτερον ἀπὸ τὸν πρόπατό των. Ἡ ἴστορία ὅλη συνοψίζεται εἰς τέσσαρας, τὸ πολὺ πέντε γενεάς. Δυστυχισμένοι λοιπὸν οἱ πατέρες Ἰσως καὶ οἱ πάπποι των, ποῦ ἐγνώρισαν οἱ «διπλωμένοι ἀπὸ τὰ χρόνια» ἀντιπροσωπεύοντι μάτι ὅλην «ἐποχήν»· ὁ «καιρὸς τῆς καταδρομῆς» εἶναι καὶ ἡ τελευταία ἡ σφαγὴ (1821) καὶ ἡ κατάκτησις (1571) παραπάνω, οἱ πρόπατοι, οἱ παππεπίπαπποι των — τῶν δποίων τὸ ὄνομα σπανιώτατα γνωρίζουν — ἀντιπροσωπεύοντις ὅλους τοὺς προγόνους ἐκεῖνοι εἴχαν ἵδει τὰ μνημεῖα σχεδὸν ἀκέραια, ἐγνώρισαν τὰ πλούτη, παρειρέθμησαν εἰς θαύματα, ἀντίκρουσαν ἀνθρώπους παραδόξους. Τοιούτο τρόπως οἱ «μυλάρδοι» δὲν ἀπέχουν καὶ πολὺ ἀπὸ τοὺς «λᾶς τοὺς δρακοντεμένους! Βλέπετε, ὁ πάππος τοῦ ἀγωγιάτη μου ἐγγωρίσθη προσωπικῶς μὲ τὴν «Γεροντίσσα», ποῦ ἦτο σύγχρονη τοῦ χρυσοῦ κυπριακοῦ αἰῶνος. (1)

”Ολα λοιπὸν αὐτά, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ διστυχία τοῦ λαοῦ τοῦ ἔφερον πάντοτε κοντά, τὴν Ρήγαιναν τὴν ἀλλοτινήν, τὴν Ἀνασσάν του. Χίλια πεντακόσια τοῦλάχιστον ἔτη ὑπῆρξεν ὑπήκοοίς της καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν συνέζησε, συνέκλαυσε, συνωργίασε μαζί της. Ἡ λατρεία της, αἱ παννυχίδες, αἱ «χαιρῶσεις», αἱ «ζακορίαι», ἡ παραλυσία ὅλῃ καὶ αἱ ἥδοναι εἰχαν καταντήσει τὰ ἔδιψά του, καὶ εἶχαν ἀφήσει τὰ ἔχη των ἐντὸς τοῦ μυελοῦ του. «Ἀνὰ πάντ’ ἐνιαυτὸν» αἱ νύμφαι καὶ αἱ παρθένοι ἔψαλλαν τοὺς ὕμνους της καὶ ἀπέθεταν εἰς τὸν βώμοντος της καὶ αὐτήν των τὴν τιμήν. Τόσον ἴσχυρόν ἦτο τῆς Κύπριδος τὸ κράτος! Ἄλλα καὶ ἐπροστάτευσεν ἡ Ἀνασσα τὴν Νῆσόν της. Οἱ Αὔγουστος ἐδατάνα δι’ ἀνοικοδομὴν τῆς Πάφου ὅλης, διταν ὁ σεισμὸς εἶχε βλάψει τὸ ιερόν της (2). Καὶ ἔκποτε ἐπὶ τριακόσια ἔτη τὰ κυπριακὰ νομίσματα δπισθεν τῆς προτομῆς τῶν Αὐτοκράτορων ἔχουνται σύμβολον τὸν ναόν της ὡς τὸ πρῶτον οἰκοδόμημα τῆς Νήσου καὶ ἵσως τὸ

¹ ἔσχατον ἀσυλον τῆς Κυπριακῆς αὐτογονίας (1).

³ Ήτο λοιπὸν ἐπόμενον καὶ κατόπιν, ἀφοῦ ἐσκέπασε τὸ χῶμα ἔκεινον τὸν ναόν, καὶ δταν ἔπαινε νὰ ἔρχεται κατὰ τὸν θωμάσιον διη-
ρικὸν ὕψον μὲ τὸ σύννεφον, τὴν ἀμειζάν της,
ἡ Ἀφροδίτη, καὶ δταν ὁ Ζέφυρος ἐκύλα κενὰ
πλέον τὰ κύματα πρὸς αἰγιαλοὺς ἐρήμους, καὶ
δταν ἐπὶ τέλους ἔζητοσαν τὸν τάφρον θεᾶς,
ἥτο ἐπόμενον, ὁ κυπριακὸς λαός, δρφανὸς εἰς
τὴν γῆν ἔκεινην τὴν ἴδικήν της, σκλάβος εἰς
τὸν ἀέρα ἔκεινον, τὸν χλιαρὸν ἀκόμη ἀπὸ τὴν
εὐώδη της πνοήν, νὰ ἐνθυμῆται καὶ νάνακαλῇ
τὴν Ἀνασσάν του, δπως ὁ ποιητάρις τὴν χαμέ-
νην του καλῆν

Σηκώνω πέτραν, βοίσκω την πίννω γεούν. Θωρακή την

Αντή, Κύριοι, είναι ή ταπεινή μου γνώμη διὰ τὴν κυπριακὴν ταύτην παράδοσιν. Οἱ πανάρχαιοι μῦθοι τῆς Ἀνατολῆς ποῦ περιέβαλλαν ἄλλοτε πυκνότατοι τὴν Κύπρον, μετὰ τὸν χριστιανισμόν, ἐπεκάθισαν τρόπον τινά, ὡς θελητική διμήλῃ, καὶ εἰς τὰ ἱστορικὰ ἐφεύπια τῆς νήσου¹ καὶ τοιουτορόπως ἐσκεπάσθησαν μαζὶ τάφοι καὶ παλάτια, πύργοι καὶ ναοί, σπήλαια καὶ κάστρα καὶ ἡ Ἀνασσα ἡ παλαιὰ ἔγεινε Ρήγαινα τῆς Κύπρου. Διὰ τοῦτο χαρακτῆρα τις καθαρὸν ἀς μὴ ζητοῦμεν. Εἶναι, λέγεις, ἡ Ρήγαινα ψυχὴ τῶν ἐφεύπιων. Ὅπως αὐτά, ἔχει κάτιτι τὸ μυστικόν, είναι κάποτε κατάμονη καὶ μελαγχολική, συχνὰ διως δραία καὶ πλουσία. Ἀλλὰ τὰ μνημῆτα ταῦτα παράγουσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀγροτῶν κ' ἔνα βαθὺν, βαθὺν ἀντιλαλον, «περασμένων μεγαλείων» «πρὶν τοῦ καιροῦ τῆς καταδρομῆς». Καὶ ἴδού, πῶς εἰς τοὺς θρύλους τῆς καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς διακρίνομεν τὴν δλῖψιν ἐνὸς λαοῦ διὰ διτι ἔχασε, τὴν δίψαν νὰ τὸ ἀνακτήσῃ πάλιν. Καὶ — δὲν ἡξεύφω, Κύριοι, τὸ διατὶ — διαν διπλοχὸς κοφινᾶς δηγεῖτο περίλυπος τὸν ἀνεκτίμητον ἐκεῖνον τῆς Ρήγαινας θησαυρὸν, ποῦ εἴναι κατάκλειστος καιροὺς τώρα καὶ χρόνια καὶ ηφατοῦν «τὲς χάροτες τον» οἱ μυθικοὶ μυλόρροδοι, ἵσως, εἴπα μόνος, ἵσως ἐκεῖ μέσα είναι κλειδωμένη καὶ μανδαλωμένη, ἐπτακόσια ἔτη τώρα, — ή ἐλευθερία τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

(1) Ή γερόντισσα ἐκείνη είναι ή ίδια ή *Bzórga* τῆς παλιᾶς Λεμεσοῦ καὶ ὁμοιάζει πολὺ τὴν «ἀνδρειω- μένην γραῖαν» τῆς φυλῆς τῶν Έλλήνων, τὴν δποίαν ἐθύμασσον εἰς τὴν Κωνοταντινούπολιν οἱ χωρικοὶ τῆς Λασαναίας Βλ. Πολίτου Νεοελλ. μυθολογ. 1874 σ. 503.

(2) Δίον Κάσσιος, 54-23.

(1) Βλ. προσείρως Head Σβορόνου. Ἰστορία τῶν νομιμιστών τοῦ Β' σελ. 327. Σακελλ. Α', 664-670. Τὴν σημασίαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τύπων τῶν νομιμάτων κατέδειξε καὶ τελευταῖον ὁ Σβορόνος (βλ. Ἀριμονίαν 1901, σ. 273, ἡ θύλος τοῦ Πολυκλείτου).

Η ΝΗΣΟΣ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΩΝ

Εκ τοῦ ἀνεκδότου ἔργου τοῦ κ. Δ. Ἀναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου «Ἡ Νῆσος τῶν Μακάρων» δημοιεύμενον εὐχαρίστως τὰ ἀκόλουθα ἀποσπάσματα γεμάτα χρῆμα καὶ ποίησιν τὰ δόποια μᾶς παρέδωσεν διαγραφεύς.

Τὸ δλον ἔργον γραμμένον μὲ ψυχήν, ἐγκλείει σελίδας ὁραιοτάτας, ἀλλας μὲ ἀπλότητα ἀρχαιοπρεπῆ, ἀλλας μὲ πάθος καὶ πόνον σύγχρονα, τὰ δόποια πάντοτε ἐν τούτοις περιβάλλει μία γαλήνη φιλοσόφου.

Μίαν ἐκ τῶν Κυκλαδῶν, τὴν γαληνιωτέραν δλων, ὑψωθεῖσαν εἰς ὑψη, διὰ κάθε κορεσμένον ἀπὸ τὸν κόσμον, ἰδεώδους νῆσου, τὴν Πάρον, ἔχει ὑπὲ δψει τοῦ διαγραφεύς.

Σ. Τ. Δ.

ΠΩΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΟΙ ΜΑΚΑΡΕΣ

Εἶπον : Οὐχὶ ὡς ποιητής, τρικυμίας ἀντωνῶν στὴν φαντασίαν, ἀλλ’ ὡς πιστὸς ἐπλευσα εἰς τὴν νῆσον, πιστὸς μὲ ἕωτα χριστιανικόν. Ως ποιητής, θὰ ἥμελα τὴν παλαιὰν γαλήνην τοῦ ἀπλοῦ βίου τῶν ἀρχαίων. Καὶ δὲν τὴν εὔρισκον. Ως πιστός, χριστιανικὰ ἕωτευμένος, δλην τὴν ἡρεμίαν ἢν ἀπέπνεον αἱ Ἀγάπαι τῶν πρώτων χριστιανῶν. Καὶ τὴν εὔρισκον παντοῦ, ἔως περάτων.

Ἡ ἀγάπη μου δὲν εἶχε τὰς θυέλλας, ἀς, ἐπ’ ἄλληλων, δέκα ἐννέα αἰῶνες πολιτισμοῦ ἐσώρευσαν. Καὶ δὲν ἐστρέπετο πρὸς ἔνα πλάσμα μόνον πάγκαλον. Καὶ δὲν ὠραΐζετο ἀπὸ τὴν μέθην τὴν ἥδειαν μιᾶς μόνης παρθένου ἐρωτευμένης.

Ἡγάπων δι τι εἶχεν ἢ νῆσος Τοὺς κατοίκους τῆς δλους, τὰς γυναικάς της δλας, τὰ κειμῆλιά της, τὰ ἐρείπια της, τοὺς ναούς της, τὰ ἄνθη της, τὰ δένδρα της, τοὺς βιουνός της, τὰς ἀκτάς της, δλα, δλα, δσα τὴν ἐκάλλυνον, δι τι ἐφύετο ἢ ἔθαλλεν ἐπάνω της, δι τι ὑψοῦτο ἢ ἔκυπτεν, δι τι ἐσύγα καὶ δι τι ἔβρόντα, δι τι ἀνεδίδετο εἰς ὠραία σώματα, εἰς ὠραία μάτια, εἰς ὠραία στόματα, δι τι μοῦ ἀνεμίμησκεν δσας ἐφαντάσμην τελετάς ἐν Οὐρανῷ, δσας ὠνειροπόλησα γαλήνας ἐπὶ Γῆς, ἀλ! ἔνα βίον μεστὸν ἀπὸ παρθένιαν καὶ εὐγένειαν καὶ ἡμερότητα, ἴδου δι τι ἡγάπων.

Καὶ μὲ τὴν ἀγάπην αὐτὴν ἐστολισμένος,

ἔξηλθον ν’ ἀπολαύσω τὴν ἱορτὴν τῆς Παναγίας της

*

Οἱ δρόμοι βρίσκουσι κόσμου. Τὸ θῆλυ ἐπικρατεῖ παντοῦ. Ὄλονεν καὶ κατέρχονται ἐκ τῶν χωρίων χωρικαὶ μὲ τοὺς πέπλους των. Εἶναι τὸ μόνον δπλον ποῦ προβάλλουν πρὸς ἀμναν, καὶ εἶναι οἱ πέπλοι αὐτοὶ λευκοὶ, ὑπόλευκοι, διάλευκοι, μὲ κροσσοὺς δανδελωτοὺς τριγύρω των, καὶ ποὺ μὲ κάννα χρῶμα δόδου μέσα των, καὶ εἶναι οἱ πέπλοι αὐτοὶ ἀγαπητοί, παρὰ τὰς κόρας τῶν χωρίων, καὶ ἀπὸ τὰς κόρας πόλεως, δταν ἔξερχονται μόναι ἢ δυὸς-τρεῖς μαζῆ, εἴτε φιλικὰς ν’ ἀνταλλάξουν ἐπισκέψεις, εἴτε ἐπὶ τῆς ἀμμουδιᾶς νὰ πλανηθοῦν, εἴτε ὑπὸ τοὺς δλοὺς τῆς Ἐκκλησίας των ὅνειρα οὐράνια νὰ δρέψουν.

Τόσον σιγὰ καπτοτε βαδίζουν, ὥστε οὔτε τὰς αἰσθάνεσαι. Μὲ τὰ πρόσωπα χαμηλωμένα ἀλλοτε. Μὲ τοὺς δφθαλμοὺς ὑπόδρια βλέποντας. Καὶ ἐπὶ τῆς κόμης των, νὰ λάμπῃ κάννα ἐκ μεταξοφάντου σέλας. Καὶ εἰς τὸ σῶμά των, δ ὑσμός νὰ ποικίλῃ εἰς δλα τὰ εἶδη καὶ εἰς δλα τὰ σχήματα. Τὸ ἀγνὸν χωρικὸν ἔνδυμα μὲ τὸ ἀνγάζον δλην τὴν τελειότητα τῆς μόδας. Τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀφελὲς μὲ τὸ λειποτακτοῦν πρὸς διμνείους καὶ παρεισάκτους κόσμους.

*

Μία τετράς καταλαμβάνει δλον τὸ πλάτος τῆς δδοῦ. Πλησιάζεις καὶ παύον. Προχωρεῖς καὶ ἀρχίζουν. Σχολιάζουν δι τι βλέπουν.—Ποιὸς εἶνε... Ποιὰ εἶνε... Τί κάμνει... Πῶς ἥλθε... Νὰ προσχνήσῃ ἀρά γε;... Νὰ ὑεμβάσῃ ἀρά γε;... Ἀχ! καὶ νάταν δικός μοῦ... — μέσα στοὺς λόγους των παρένθυμοσ μία στροφὴ προβάλλεται μελλωδούμενη.—Ἀχ! καὶ νά φευγα... Σὲ ξέναις χώραις, σὲ πολιτείαις μακρυναῖς νὰ πήγαινα μαζῆ του... — Καὶ τὰ χεῖλη ἔξακολουθοῦν, Καὶ οἱ ἔγκεφαλοι δουλεύουν... Ἡ κάθε μιὰ των καὶ ἀπὸ ἔνειρον ἀκούει ν’ ἀναδεύεται στὸ νοῦ της... Ὁ! τί χαρά, ἐὰν τὴν ἔζητει τώρα ἐκεῖ... — Εἶσαι δική μου... Μὲ θέλεις!; — ἐὰν τῆς ἐλεγε.

Καὶ αὐτὴ νὰ χαμήλωνε τὰ μάτια, ὡς νὰ μὴν ἦνδελε. Μίαν σιωπὴν νὰ ἐσιώπα ἀγνήν... Καὶ μέσα της: Παναγία μου βόηθα με! νὰ ἐλεγε. Καὶ νὰ ἔφρισεν δλη... Καὶ νὰ ἔμεθνεν δλη...

Νά! ἀπὸ τὰ παράμυρα τὴν βλέπουν νὰ κυττάζεται... Ὡ! βέβαια τὴν ζηλεύουν. Ποιά ὡς αὐτὴ φορεῖ μὲ τόσην ἐκεῖ χάριν, τὸν πέπλον; Ποία ἔχει μεγαλήτερα μάτια ἀπ’ αὐτήν; Διέρχεσαι, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά ἔπειροβάλλουν μορφαὶ ποῦ σὲ κυτοῦν σᾶ μοσχίδες, μὲ τόσα νὰ ἐκεῖ βλέμματα, ἡ μία σεμινότερα τῆς ἄλλης, ἡ μία γαληνότερα τῆς ἄλλης.

*

Φεύγουν κ’ ἔχονται πάλιν καὶ πάλιν φεύγουν καὶ τὰ παράμυρα ὑπὸ τὸ βάρος τόσων ἐλπίδων καὶ τόσων ἵμεροέντων πόθων τρίζουν. Τὰς βλέπεις καὶ σὲ βλέπουν, δταν σὲ βλέπουν, τόσῳ φυσικά, ἀτάραχα, ὥστε, χωρὶς νὰ θέλῃς ντρέπεσαι! Σὲ παραπολούμενην κάποτε ἔννοεις δτι μαζῆ μὲ τὸ βλέμμα των σὲ παραπολούμενον καὶ τὰ ὅνειρά των.

Ολαι αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν δριμάνοικοι. Καὶ δίπλα των, παρθενόστρατα, δρωμαντικὰ σᾶν νύμφαι... Καὶ δίπλα των, κοῆναι ποῦ ἀργοσταλάζουν σᾶν δάκρυ τὸ νερό.

Κάθε σταυροδρόμι, καὶ μία πλατεῖα των. Τόσῳ μικρή, δποῦ δὲν ἔξερεις ἀν εἰν πλατεῖα ή αὐλὴ σπητζοῦ ποῦ παρεστράτισε... Καὶ βλέπεις κορίτσια, ποῦ πῆγαν γιὰ νερὸ στὴ βρύση, σιγὰ-σιγὰ νὰ φέρωνται καὶ ὡς ἔκει καὶ νὰ κυττοῦν μὲ μέθην βαροκάρηδες μὲ λεβεντέντα σώματα καὶ νὰ ἀκούνουν μ’ ἔκστασιν τραγούδια κρουσταλλέντα...

Ὤ! τὸ θέαμα τὸ ἀγνὸν ποῦ ἔκτυλίσεται ημέρας καὶ νυκτὸς ἔκει! Μὲ στάμνους μεγάλας ή μικράς, λιγνάς ή ὡς προγάστορας ή ὡς βατόραχους φυσιγνάμους ή δως πίθους διογενικούς, ἔοχεται μὲ τὴν ἀράδα της ή κάθε μιά, ἡσυχα-ἡσυχα σᾶν ὅνειρο, αἱ νέαι μὲ τὰς γραίας, μὲ τὰς παιδίσκας αἱ τραναί, δσὰν φίλαι ἀρχαῖαι ή ἀδελφαί, κάπου-κάπου μὲ κάννα θύμωμα ποῦ σβύνει εἰς γέλοια ποὺν ἀνάφη, χωρὶς τὸ γῆρας νὰ τὰς φοβίζῃ διόλου καὶ χωρὶς ή ενμοδφιὰ νὰ προκαλῇ ποτὲ τὸ φθόνο ή τὴ ζηλεία. Καὶ παρατάσσονται αἱ διδρίαι κοντὰ-κοντά, δσὰν νὰ πιάνωνται ἀπ’ τὰ χέρια, στῆς νεροσυρμαῖς, στοὺς τούχους, στὰ σκαλιά, στὴ γῆ, πέραν ἔως τὸ ἄκρον καπτοτε τοῦ δρόμου, — μιὰ καρά!

*

Οχι Μωραΐτικα, ούτε Ρουμελιώτικα, μόνο Νησιώτικα, μὲ τὸ δικό τους χρῶμα, μὲ τὴ δικὴ τους τρυφερότητα σιγολέγονται τὰ μυστικὰ

“Ολαι αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν δριμάνοικοι. Πρὸ τῶν οὐδῶν των διέρχονται οἱ πανηγυρισταὶ μὲ δλην τοῦ δικαίου τὴν γαλήνην. Πηγαινοέοχονται ὡσεὶ Περιπατητικοὶ φιλοσόφοι. Καὶ ή διασκέδασίς των σου ὑπενθυμίζει κάτι

γλαυκὸν ἀπὸ τὸν γάμον τοῦ Κανᾶ... Μὲ τόσην ἀθωότητα γλεντοῦν, γελοῦν, εὐφραίνονται! “Αν καὶ πολὺς ὁ οἶνος, δὲν παρασύρει εἰς μέθην. Καὶ δλω χαμόγελα. Καὶ δλω ψύμνοι. Καὶ δλω βλέμματα τητά, ποῦ σὲ καρφώνουν δχι μὲ τὴν ἔντασιν, ἀλλὰ μὲ τὴν γλυκυτήτηα.

Ομιλίαι ήμεροι ἀπὸ θύρας εἰς θύρας, ἀπὸ ἔξωστου εἰς ἔξωστην. Καὶ σου φαίνονται ὡς σιγητήσεις ἀκαδημιαῖκαι. Καὶ νομίζεις ὅτι τὰς συνέλαβον δπου χθὲς τὰς ἀφησαν, καὶ ὅτι θὰ μείνουν πάλιν σήμερα ἀτελείωτοι, διὰ νὰ τὰς συνεχίσουν αὖθιον. Τὴν εἰσαγωγὴν μία Καλὴ-σπέρα ἀποτελεῖ μελφοδικὴ καὶ τὸ ίντερμέτζο μὲ Καληγύκτα γλυκοσβυνομένη.

ΟΝΕΙΡΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΚΡΗΝΗΝ

Καὶ ὅπως δλα των, καὶ ἡ πανήγυρίς των λευκή, ὧνειρευμένη. Δὲν φιλοσοφεῖς τὴν ματιότητα στὰ στήμη της. Καὶ δὲν ζητεῖς συλλογισμοὺς ἀφθάστους εἰς τοὺς κώμους της. — Νὰ προσχνήσῃς ἀρά γε;... Νὰ ὑεμβάσῃς ἀρά γε;... Ἀχ! καὶ νάταν δικός μοῦ... — μέσα στοὺς λόγους των παρένθυμοσ μία στροφὴ προβάλλεται μελλωδούμενη.—Ἀχ! καὶ νά φευγα... Σὲ ξέναις χώραις, σὲ πολιτείαις μακρυναῖς νὰ πήγαινα μαζῆ του... — Καὶ τὰ χεῖλη ἔξακολουθοῦν, Καὶ οἱ ἔγκεφαλοι δουλεύουν... Ἡ κάθε μιὰ των καὶ ἀπὸ ἔνειρον ἀκούει ν’ ἀναδεύεται στὸ νοῦ της... Ὁ! τί χαρά, ἐὰν τὴν ἔζητει τώρα ἐκεῖ... — Εἶσαι δική μου... Μὲ θέλεις!; — ἐὰν τῆς ἐλεγε.

Καὶ αὐτὴ νὰ χαμήλωνε τὰ μάτια, ὡς νὰ μὴν ἦνδελε. Μίαν σιωπὴν νὰ ἐσιώπα ἀγνήν... Καὶ μέσα της: Παναγία μου βόηθα με! νὰ ἐλεγε. Καὶ νὰ ἔφρισεν δλη... Καὶ νὰ ἔμεθνεν δλη...

Νά! ἀπὸ τὰ παράμυρα τὴν βλέπουν νὰ κυττάζεται... Ὡ! βέβαια τὴν ζηλεύουν. Ποιά ὡς αὐτὴ φορεῖ μὲ τόσην ἐκεῖ χάριν, τὸν πέπλον; Ποία ἔχει μεγαλήτερα μάτια ἀπ’ αὐτήν;

Ομιλίαι ήμεροι ἀπὸ θύρας εἰς θύρας, μὲ τὴ δικὴ τους τρυφερότητα σιγολέγονται τὰ μυστικὰ

“Ολαι αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν δριμάνοικοι. Πρὸ τῶν οὐδῶν των διέρχονται οἱ πανηγυρισταὶ μὲ δλην τοῦ δικαίου τὴν γαλήνην. Πηγαινοέοχονται ὡσεὶ Περιπατητικοὶ φιλοσόφοι. Καὶ ή διασκέδασίς των σου σου ὑπενθυμίζει κάτι

ἀναμηρουκάζεται ἀρχαίας μὲν νέας ἀναμνήσεις καὶ μεγαλοφθυλμοῖ πρὸς τὸ ἄνω, ὡςὰν θεόληπτος.... "Αλλη ἐκεῖ, μὲ τὰς παλάμας ἔντατας ὑπὲρ τοὺς κρονούν, ἐναρμονίζει πρὸς τὸ ἔσμα τῶν τὰ αἰσθήματά της καὶ ἀφυπνίζεται, μόνον ὅταν ἔχειλίσῃ ἡ στάμνος ἀπὸ γέλοια... Κάτω ἐκεῖ, μιὰ ἄλλη λέει, λέει, βομβοῦσα ὡσὰν μέλισσα, ὅσα ἔγειναν, ὅσα γίνονται καὶ ὅσα θὰ γείνουν στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη γειτονᾶ... Καὶ δίπλα, χοροὶ καὶ ἔσματα στὰ σπήτηα, ποῦ ὕμιαζουν σᾶ σφηκοφωληαῖς. Ἡχολογοῦν τὰ τουμπάκια, ἔγκώρια, παρεμφερῆ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἀσκαύλους, ὅργανα, καὶ ἀνάβει ὁ μπάλλος καὶ ψιλοτραγουδοῦν ἡ γλυκοβλέπουν ἡ γλυκογέλοιν γύρῳ τὰ κορύτια, καὶ, χωρὶς νὰ διστάσης κάν, στέκεσαι, βλέπεις, σὲ βλέπουν ἄθωα, βλέπεις ἄθωα, καμμὶ ἡ φορὰ καὶ μπαίνεις στὸ χορὸ μὲ τὸ συγγενολόγιον μαζῆ, ἀν ἑλῆς, ἡ παῖξεις μαζῆ των ἡ πίνεις μαζῆ των κάνα ποτῆρι παρανό, καὶ φρέγεις, ἀπὸ γλυκοματαῖς προπεμπόμενος καὶ εὐχάς, σᾶν ἀρχοντας!.

Η ΕΚΤΟΝΤΑΠΥΛΙΑΝΗ

"Ω! ὅπως ὅλα τῶν καὶ ἡ πανήγυρίς των, λευκή, ὠνειρευμένη.

Πρὸς πυροτέχνημα διμοιάζει ὁ Ναός. Αὐγάζει ὅλος. "Ἡ πρὸ αὐτοῦ πλατεῖα γέμει ἀπὸ θήλεα. Καὶ αἱ ἀντανακλάσεις του φλάνοντον εὐλογηταὶ ἔως τὰ ἀβρά των σώματα καὶ τὸ μεγαλεῖον του μεγαλύνει τὰς ψυχάς των ἔως τὸν Κύριον....

'Απὸ τοῦ ἐνὸς ἔως τοῦ ἄλλου ἄκρου, εἰς τετράγωνον εὐρύτατον ὅρθιονται κελλία πυργωτὰ καὶ πρὸ τῆς Μεγάλης θύρας, ὅπῃ ἀρχαία, φορητὰς καλούμενη ἀπ' τὸν λαόν, μαρτυρεῖ παλαιόφιτον κατὰ τῶν πειρατῶν, τῶν καλογήρων ἀμυναν. Ζέον ἔλαιον καταιωνεῖτο κατὰ παντὸς ἀρπαγος ἐκεῖθεν καὶ βρόμος ἐντὸς τῆς Μονῆς πολιορκητικὸς μὲ Δέξαν σιγόαναίβενε πρὸς τὸ στερεόναμα....

Ως μὲ πυργόλευκον τεῖχος τὸν Ναὸν στεφανώνει ἡ Μονὴ καὶ τὰ παράθυρά της, ὡς εἶναι σφηνωμένα, φαίνονται τόσον διὰ τοὺς ζεφύρους εὐάρμοστα ὅσον καὶ διὰ τὰς σφαίρας... Πανηγυρίζει, καὶ ὅμως σᾶν κάτι θροῦν ὑφασμάτων μεταξούφαντων φαίνεται μόνον νὰ θροῇ γύρῳ του. Δὲν ἀκούεις τὴν εὐστροφίαν ὃσει φαλίδος κάθε γλώσσης ποῦ πάλλεται, καὶ κάτι πρὸς ἀνέμισμα στηθῶν καὶ ἀνάπτων καρδιῶν πνιγμένων, κάτι σᾶν ἀνεμομύλων γύρισμα, σᾶν σημαιῶν πλατάγισμα, σᾶν ψόφος.

κοῦφος ρωθρῶν ποδῶν καὶ σιγοπερπάτημα, νομίζεις ὅτι ἀποτελεῖ ὅλα τὰ πτερὰ τῆς πανηγύρεως... *

Εἰσέρχεσαι καὶ εὐρύτατον προαύλιον, ἔνθεν καὶ ἔνθεν μετὺ κήπων, καὶ εἰς τὸ βάθος, ὁ Ναὸς ἀφρεγωπός, πανοραματικότατα προβάλλονται. Καὶ πάλιν ἄλλα θήλεα πυκνότερα ἔδω. Καὶ πάλιν ἄλλα μυστικά καὶ ἄλλα χαμόγελα...

Κύκλῳ καμάραι ἀψιδωταὶ χάσκουν κενά, μ' ἔρημα ἄνω, μ' ἔρημα κάτω τὰ κελλία, ἔρημα ὥσταν καρδίαι ποῦ ἔμειναν ἔρημοις ἀπὸ ἔωστα... Κολοβώμενός φαίνεται ὁ Ναός. Τέσσοι τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἄσιας πειραταί, τῆς κεφαλῆς του δὲν ἐφείσθησαν καὶ μένει μόνον τεταμένος ὁ λαιμὸς εἰς σχῆμα κωδωνοστάσιον...

Τὴν ἀποψίν, ὡς εἰσέλιθης, ἔχει χρυσῆν, ἀλλ' ἀμαυρῶν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν χρόνον. Σταυροῦ ἔχει τὸ σχῆμα καὶ τὸν δυντιόν *Basilikῆς*. Κίονες δωρικοὶ τὸν περιθέουν καὶ ἀντερείσματα τὸν ἀσχημίζουν καὶ δόξαι ἵστορικαι τὸν ἀγλαῖζουν καὶ μύθοι μοναχικοὶ καὶ ποιητικαὶ φαντασιώσεις τὸν κοσμοῦν. Λιτός, λευκὸς ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. "Ανωθεν, καφασωτοὶ πάλαι, οἱ γυναικῶνται. Καὶ γύρῳ του πέντε - ἔξη παρεκκλήσια. Θράνσματα ναῶν ἀρχαίων, παντοῦ ἐντειχισμένα. Διερρωγότα δὲ ἡ τείλασμένα ἡ αἰλωρούμενά εἰς αἰχμὰς λιθίνας.

Ἐντὸς τοῦ Ιεροῦ, ἀρχαῖον Δωδεκάμονον καὶ ὑπὲρ τὴν Τράπεζαν, ἐπὶ στηλῶν, κιβώτιον μονόλιθον ὃς σκέπος τῆς. Δίπλα, τὰ Κατηχούμενα. Καὶ δίπλα, ἔρημον κ' ἔγκαταλείμμενον, *Baptistήριον* σταυροειδές, μὲ σκότη ἀνωθεν καὶ γύρῳ, χωρὶς κόσμον, ἄγριον, καὶ κάπου εἰς τὸ βάθος, ἄγριον, — ἀκτίνα σκοτεινή ποῦ διωλίσθησε — κανένα δῆγος σαύρας...

Λευκός, λευκότατος ὡς κρήνην, ὅλος. Λευκός τὴν δροφήν, τοὺς τούχους, τὰ ἐδάφη. Παρὰ τὴν θάλασσαν δέ. Οἱ φλοῖσβοί τῆς ἀντηχοῦν εἰς τὰ κενά του καὶ τῶν κυμάτων τῆς ἡ δρόσος, δταν τὴν παραφέρη ἡ θύελλα, περιρράνει πολλάκις ὡς μὲ ἀνθη κνανᾶ τὰ τείχη του.

*

'Αλλ' εἰς τὴν πτωχίαν αὐτὴν καὶ τὴν παρακμὴν αὐτήν, τί μεγαλεῖον! Θαυμασμόν, ὡς τὸν ίδης, σοῦ ἐπιβάλλει ἡ ὄψις του. Θαυμασμὸν ἐκ τῆς Ιστορίας του καὶ ἐκ τοῦ κλέους του... Τὰ δεδοξασμένα ἔχη τῶν φαίνονται παντοῦ. Καὶ ἐὰν δὲν ἔχῃ μωσαϊκά, ὡς δ τοῦ Δαφνίου, ὡς δ τοῦ Μιστρᾶ, ἔχει τὴν δόξαν δέκα ἐννέα ἀμφιλαφῶν αἰώνων ἐπάνω του.

"Υπὲρ τῆς Ἐκαπονταπυλιανῆς Παναγίας διατί, ἀρά γε, ὅλα τῆς Δυτικῆς Μεσογείου τὰ πελάγη, τὸ Αἴγαιον, τὸ Κρητικόν, τὸ Μυρτῶν, διατί καν δολαιότηταν ὅλαι αἱ Κυκλαδες ἔως τῶν περιάτων των, ὡς ὑπὲρ τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος αἱ Κυκλαδες πάλαι, τὸ Ἑλληνικὸν ὀλόκληρον, ἀνεβόα υμνους καὶ ἔκαιε δλοκαντώματα, — διατί νὰ μὴν ἀνοβοήσουν καὶ ὑπὲρ Αὐτῆς μίαν κατανυκτικὴν προσευχὴν ἔως Οὐρανῶν καὶ νὰ μὴν θύσουν πρὸ τῶν ἀχράντων ποδῶν τῆς Ιστορίας της τόσα ἐρέβη δεισιδαιμονίων καὶ προλήψεων;

"Υπὸ ἔποψιν ἀρχαϊκοῦ χριστιανοελληνικοῦ ὑψους, κρούνει ὅλα τὰ πλάτη τὰ οὐράνια καὶ εἶναι δημιουργὸς ψυχῶν καὶ ωραιοτήτων καὶ εἶναι δύναμις ἥμοποιος ἐλληνοχριστιανικὴ ἀνέφικτος... "Ανδρες ἐθνικοί, γυναικες ἐθνικαὶ μόνον, ἔπρεπε νὰ λούνωνται ἐκεῖ μέσα, πρὸν ἡ δ Κωνσταντίνος κηρύξῃ θρησκείαν τοῦ Κράτους τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ ἔπρεπε, διὰ νὰ λούνωνται εἰς τὰ νάματά της, τὰ νεροὶ σήμερον καὶ στεῖρα, ἔπρεπε τὸ κήρυγμα τὸ ἀποστολικὸν νὰ μὴν ἔχῃ ἀκόμη κατασιγάση ἐπὶ τῆς Γῆς τὸν βρόντον του...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΚΛΕΟΝΙΚΗ

ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

ΔΕΝ έχω την άφέλειαν νὰ πιστεύω μετά τῶν πολλῶν δια τὴν ἀρχήν διὰ νὰ εἶναι καλή πρέπει νὰ ἀρέσκῃ καὶ εἰς τοὺς πολλούς. Ἡ τέχνη ἐλευθέρα οὖσα ζητεῖ νὰ συγκλονίσῃ τὰς ψυχάς μας καὶ νὰ μᾶς καταστήσῃ βελτίονας, ζητεῖ τὸ καλὸν παντοῦ καὶ πέραν τῆς πραγματικότητος μέχρι τοῦ μυστηρίου διὰ νὰ μᾶς ἀποπλανήσῃ ἀπὸ τὸν γῆγενον κόσμον καὶ νὰ μᾶς μεταφέρῃ εἰς τὴν αἰωνίαν ζωῆν.

Ότε κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἥνοιξεν ἡ "Εκμεσις τοῦ Παρνασοῦ", ίδιαζησαν δλως ἐντύπωσιν μοῦ ἐπροξένησαν τὰ ἔργα τῆς ἀγνώστου ἔως τότε διὰ τὴν Ἑλλάδα καλλιέρχιδος Κλεονίκης Ἀσπριώτου. Πρὸ τῶν ἔργων τῆς ἐστάθη ἀπὸ τὸν διάσημον μου εἰς τὴν καινότροπον ἔργασίαν τῆς: ίδιου μία ἀτομικότης ἐσκέρθην, καὶ ἔκτοτε ἤρχισα νὰ μελετῶ τὸ ἔργον τὸ διποίον ἔγειμισε τὴν ψυχήν μου ἀπὸ μίαν ἄγνωστον ἀδμονίαν, ἡ δοπία ἐβασίλευε μέσα εἰς τὰ ἔργα τῆς, τὸν «Καλλιέρχην» καὶ τὴν Σπουδὴν τῆς «Κεφαλῆς Ἰταλόπαιδος».

Τὰ ἔργα τῆς Ἑλληνίδος καλλιέρχιδος συνεκίνησαν δλίγους ἀλλ' ἐκλεκτοὺς θαυμαστὰς τῆς τέχνης.

Ἡ Κλεονίκη Ἀσπριώτου ὡς Ἑλληνὶς ζωγράφος ἔχει τὶ τὸ ἔξαιρετον τὸ διποίον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὰς ἄλλας συναδέλφους τῆς. Χαρακτήρεις θελήσεως ἰσχυρᾶς ἔνισχνει τὸν χρωστῆρα τῆς, τὸν διποίον θαρραλέα θραύσει ἐπὶ

τῆς ὁδόντος μὴ ὑποχωροῦσα ἀπέναντι καὶ τῶν μεγίστων δυσκολιῶν τῆς τέχνης. Ἡ Ἀσπριώτου εἶναι ἡ πρώτη Ἑλληνὶς ζωγράφος ητὶς ἐπέμεινεν εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς καὶ ἡ ἔμμονή της τὴν καθιδήγησεν εἰς ἔνα δοδόμον ἀπὸ τὸν διποίον οὐδὲν ἔχει νὰ φριθῇ. Ἡ Ἀσπριώτου ζωγράφει κατὰ τρόπον δλως ὑποκειμενικόν, ἀφομοιεῖ τὰ χρώματα, τὰς ἀρμονίας, τὸν τόνους καὶ αὐτὰ τὰ σχήματα μὲ τὴν ἀρμονίαν τῆς ψυχῆς τῆς, μᾶς ὀραίας ψυχῆς βαθμέως αἰσθανομένης τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως: δὲν ζωγραφεῖ μὲ παραδεδεγμένον σύστημα ζωγραφικῆς ἀπεσκιάτησεν ἀπὸ τὰς γνωστὰς ἀκαδημαϊκὰς μεθόδους διὰ νὰ μαθητεύσῃ εἰς τῆς φύσεως τὸ σχολεῖον τοῦ διποίου τὰ βάθμα εἰνὲ ἀδιάσειστα. Ἐνδυμοῦμαι ἀκόμη, καὶ μοῦ προξενεῖ ἐντύπωσιν, τὸ βαθὺ παρατηρητικὸν βλέμμα μὲ τὸ διποίον ἔξιταξε τὸ δύσκολον ἔργον τοῦ Γύζη. Ἡθελε νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὰς ἀτελευτίτους ἔκεινας ἀρμονίας τοῦ μεγάλου Ἑλληνος καὶ νὰ ποθῆσῃ μετ' αὐτοῦ τὸ ιερὸν τέμενος τῆς ὑπερόχου τέχνης τῶν προγόνων μας.

Ο ὑπερβολικὸς ζῆλος τῆς Κλεονίκης Ἀσπριώτου εἰς τὸ νὰ δεῖξῃ μὲ πόσην ὅρμην ζητεῖ νὰ κατατήσῃ τὰς σκολιὰς ἀτραποὺς τῆς τέχνης, ἀφῆκε καταφανῆ τὴν ἔχνη τῆς κοπώσεως ἐπὶ τῆς φωτεινῆς μορφῆς τῆς. Γεννηθεῖσα εἰς Βάροναν τῆς Βουλγαρίας, ἐστερήθη πολὺ ἐνωδίες ἐκουσίως τῶν κοσμικῶν ἔκεινων ἀπολαύσεων διὰ τῶν διποίων

ἡ ζωὴ τῶν πολλῶν ἔχει πολλὰ θέλγητα, καὶ ἀφιερώθη ἔξι ὄλοκλήρους εἰς τὴν ἐσωτερικὴν φωνὴν τῆς ψυχῆς τῆς. Μεταβαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὰ γράμματα, ἀλλ' ἀδύνατον ἡ τέχνη τὴν προσελκύει, καὶ μὲ θάρρος, μὴ ἀπαντώμενον συνήθως εἰς τὰς Ἑλληνίδας, ἀποφασίζει τὴν μεγάλην πορείαν τῆς τέχνης, καὶ τὴν βλέπομεν στερούμενην τῶν πάντων, ταλαιπωρουμένην ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, νὰ καταγίνεται μὲ ἀφοσίωσιν ιερὰν εἰς τὸ νὰ συλλάβῃ τὸ ἀσύλληπτον καὶ νὰ δημιουργήσῃ τεχνοτροπίαν δλως ὑποκειμενικήν. Μεταβαίνει εἰς Πράγαν, ἀκολουθεῖ μαθήματα ἐν Μονάχῳ καὶ τέλος καταλήγει εἰς Παρισίους δπου βλέπει τοὺς κόπους τῆς τοὺς ὑπέρανθρωπους στεφομένους ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ τὰ ἔργα τῆς γινόμενα δεκτὰ εἰς τὰ Salon τῶν Παρισίων.

Ἐν τῇ ἐκδέσει τῆς, τῶν «Παναθηναίων» ὑπάρχουν ἔργα ἄτινα τιμοῦν ἀλληλούς τὸν χωστῆρα τῆς, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη ἡ ἀδυσώπητος τῆς ζωῆς τὴν ἀναγκάζει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἀπὸ τὰ διποία μόνον ἡ κόπωσις ἀπέμεινε: δὲν ξῆ πλέον δ τεχνίτης εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκείνην ἔργασίαν, ἀλλ' ἡ εἰμαρμένη ἡ δοπία δύναται νὰ κατασυντρέψῃ καὶ τὴν ἰσχυροτέραν διάνοιαν. Πῶς θέλετε ἡ τέχνη νὰ ζησῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ εἰς ἔδαφος εύδιοσκομενον εἰς τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς ἐξελίξεως; Ἡ ἐλευθερία τοῦ τεχνίτου ὑποδούλουνται εἰς τὰς ἀκαλαιαπάλας ὑπερόχουν αἴγλης τὰ ἔλληνικά πράγματα, δὲν πρέπει νὰ ζητῇ τις ἐπὶ τῶν ἔργων τῆς Ἑλληνίδος ποῦ ἔζησεν εἰς τὰ ξένα. Φῶς καὶ ζωὴ ἔνη, κοσμοπολιτισμοῦ, περιιδεῖ τὰ ἔργα τῆς Ἀσπριώτου ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς οὐδαμοῦ φαίνεται. Ἡ ἔλληνικὴ τέχνη ἡ καταδικασθεῖσα ἐπὶ αἰώνας τώρα νὰ ξῆ τὸν διμιχλώδη βίον τῶν ὑπερβορείων χωρῶν, δὲν δύναται ἀκόμη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν παλαιάν της καλιάν, καὶ οἱ ὀλίγοι "Ἑλλήνες καλλιέρχη" φυγαδεύονται σὰν ξενιτευμένα πουλιά ἀφοῦ ἀκόμη εἰς τὴν ἐλευθέρων "Ἑλλάδα δὲν ἐφύσησεν ἡ πνοὴ τῆς στοργῆς διὰ ν' ἀγκαλιάσῃ διὰ τὸ καλὸν ἔχει ἡ τέχνη καὶ νὰ τὸ χαρίσῃ εἰς τὴν ζωήν.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΤΑΛΟΠΑΙΣ — ΣΠΟΥΔΗ
ΚΛΕΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΟΥ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

NEA ΣΚΗΝΗ: „Φαία καὶ Νυμφαία“ δρᾶμα εἰς πράξεις τέσσαρας, ύπο Χρ. Δαραλέξη. — Τὸ „Μπαλκόνι“ δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς, ύπο Κ. Χεύμπεργ.

Ο πρίγκιψ Μάλγης ἀγαπᾶτο τὴν κόμησσαν Φαίαν, Κάποια ἀπιστία, ψυχικὴ ἀπλῶς ἀπιστία, διαλύει τὸν σύνδεσμον τοῦτον, καὶ ὁ πρίγκιψ Μάλγης εὐθύσκεται πάλιν ἐλεύθερος νᾶγαπήσῃ. Καὶ ἀγαπᾷ τὴν Ἐλδαν. Φαίνεται δῶμας, ὅτι τὸ παρελθόν εἰς τὸν ἔρωτα δὲν χάνει ποτὲ τὰ δικαιώματά του, ὅταν ὁ ἔρως αὐτὸς διακοπῇ ἀνικανοποίητος καὶ εἶνε πλήρης γοητεία. Ο Μάλγης, ἀγαπῶν ἥδη τὴν Ἐλδαν, ἐπαναβλέπει τὰ γαλανὰ μάτια τῆς Φαίας, καὶ ὁ παλαιὸς πόθος ἔξανάπτει, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς γοήσσης λησμονεῖ τὴν νέαν ἐφωμένην. Ἡ Ἐλδα μανθάνει τὰ πάντα ἄλλα καὶ ἀνευτούτους ἡ ὅηξις θὰ ἐπήρχετο διότι ἡ Φαία παρεδόθη εἰς τὸν Μάλγην, διότι ὁ Μάλγης ἀνήκει εἰς τὴν Φαίαν. Ἄλλ' εἶνε ἀρά γε εὐτυχής; Ὁχι' ἡ ἀπόλαυσις ἐπέφερε τὸν κόρον κ' ἐθανάτωσε τὸν ἔρωτα. Ο Μάλγης ἀγαπᾷ, εἴπερ ποτε τόρα τὴν Ἐλδαν του. Ἄλλ' εἶνε πλέον ἀργά· τί ἔξηγήσεις νά της δώσῃ; πῶς νά τον πιστεύσῃ; Φεύγει λοιπὸν μὲ τὴν Φαίαν, ἔχων ἀπόφασιν ναυτοκτονήσῃ, ἀφ' οὗ τῇ δώσῃ τὸ δόνομα τὸ δοποῖον τῇ δφείλει, καὶ ἡ ἐγκαταλειμμένη Ἐλδα ρίπτεται ἀπὸ τὴν ταράτσαν τοῦ πύργου της εἰς τὴν θάλασσαν.

Τοιαύτη ἐν δλίγοις ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος τοῦ κ. Δαραλέξη, ἔηρά, γυμνὴ δλων ἔκεινων τῶν λεπτομερειῶν, αἱ δποῖαι δὲν προσθέτουν εἰς τὴν οὐσίαν, παρὰ μόνον εἰς τὴν μορφήν. Οσοι δὲν παρευρέθησαν εἰς τὰς δύο παραστάσεις τοῦ δράματος καὶ ἀναγινώσκουν τόρα τὴν ὑπόθεσιν, δπως τὴν διηγοῦμαι, είμαι βέβαιος ὅτι θάπορήσουν πολύ, πῶς ἡ «Φαία καὶ Νυμφαία» ἐσημείωσε μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας ἀποτυχίας τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου! Ο λόγος εἶνε ἀπλούστατος: Η ὑπόθεσις καλή, ἀλλ' ἡ δραματοποίησις ἀτυχεστάτη. Σκηναὶ ἀσύνδετοι, διάλογοι ἀνούσιοι καὶ ἀσήμαντοι, ἐπαναλήψεις ἀφόρητοι, ἀσύμμετρος ἔξελιξις πότε μὲ ἄλματα καὶ πότε μὲ βῆμα σημειωτόν,

ἐν αἰώνιον λὰ μινόρες καὶ ἐν διαρκεῖς ἀνιαρὸν παραλήρημα. Ο κ. Δαραλέξης, πρὸν γράψῃ τὴν «Φαία καὶ Νυμφαίαν» ἀνέγνωσε τὴν «Πριγκήπισσαν Μαλέν» τοῦ Μαίτερλιγκ, καὶ κατώρθωσε νάπομιμη τὴν ἀσυνήθη τῆς τεχνοτροπίαν. Δυστυχῶς τὰ ἐσώτερα προτερήματα τὸν διέφυγον, καὶ εἰς αὐτὸν δὲν πταίει, διότι ἐπρεπε νὰ εἶνε Μαίτερλιγκ. Καὶ ὃν προσέθεσε μερικὰ ἔξι ἰδίων του, — ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως, ἡ δποία εἶνε ἀρκετὰ ψυχολογημένη, τὴν ἀβρότητα τοῦ αἰσθήματος, τὴν λεπτότητα τῆς ὑφῆς, μερικὰς εἰκόνας ποιητικάς, μερικὰς εὐτυχεῖς ἐκφράσεις εἰς τὸν διάλογον, — δλα αὐτὰ ἐπνίγησαν, κατεβαθμούμενα εἰς τὰ χάσματα, κ' ἐφάνησαν μάλιστα γελοῖα.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Δαραλέξη ἀπέτυχε, διότι δὲν ἦτο πολὺ ἐπιτυχημένον, αὐτὸν καθ' ἐαυτό. Εἰς τὴν ἀποτυχίαν του δῶμας συνέτεινε κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ «Νέα Σκηνή». Η πρώτη πρᾶξις καὶ ἡ τελευταία τῆς «Φαίας καὶ Νυμφαίας» διαδραματίζονται εἰς τὴν ταράτσαν ἐνδὲ μεσαιωνικοῦ πύργου, αἱ δὲ δύο ἄλλαι εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν του. Αἱ μεταλλαγαὶ αὗται τῆς σκηνογραφίας ἐγίνοντο τόσον βραδέως μὲ τ' ἀτελῆ μέσα, τὰ δποία διαθέτει τὸ θέατρον τῆς «Ομονοίας, ὃστε μόνον διὰ τὴν πρώτην ἔχοιεσθη διαλέιμμα μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας! Φυσικὰ παρητήθησαν τῆς δευτέρας, εἰς δὲ τὴν ἐπομένην παράστασιν παρητήθησαν καὶ τῆς πρώτης. Οὕτω τὸ δρᾶμα δλον ἐπαίχθη εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἰθουσαν. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς στρεβλώσεως αὗτῆς, ὑπέστη καὶ μερικὰς ἄλλας. Οἱ ἡθοποιοὶ ἐφοδιοῦσαν βαρείας καὶ πολυτελεστάτας ἐνδυμασίας, διαφόρων ἐποχῶν, ἄλλα δὲν ἐγυμνάσθησαν νὰ κινῶνται μὲ αὐτὰς ἔλευθερώς, καὶ ἥσαν ἀδέξιοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἐπρόσεχαν πάντοτε κωμικάτατα νὰ μὴν πατήσουν τὰς οὐρὰς τῶν πριγκιπισσῶν. Καὶ εἶχαν μὲν ἀποτιθίση τὸ δρᾶμα, ἄλλα δὲν ἥσαν ἀκόμη εἰς θέσιν, — διὰ τὸ ἀσύνηθες τοῦ πράγ-

ματος, βέβαια, — νάπαγγέλλουν τὰς δινειρώδεις του φράσεις μὲ ἄλλο ψφος καὶ μὲ ἄλλην φωνὴν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἀπαγγελίας. Καὶ ἡ ἔχθρική στάσις τοῦ ἀκροατηρίου, διαρκῶς εἰρωνευομένου καὶ καγχάζοντος, ἐπηγένεται τὴν ταραχήν των. Δι' αὐτὰ ὅλα ἡμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, διτὶ ἡ «Φαία καὶ Νυμφαία». δὲν διερμηνεύθη ἀκριβῶς, καὶ εἶμεθα βέβαιοι, διτὶ ἀντὶ δυνατῶν νὰ εύφεδῃ ἄλλο θέατρον, καὶ ἄλλοι ἥδοποιοι, πέρισσότερον ἔξοικειωμένοι μὲ τὸ εἶδος, — δινειρόν αὐτὸν ἀκόμη διὰ τὰς Ἀθήνας! — ἡ ἐντύπωσις θὰ ἡτο ἀσυγκρίτως καλλιτέρα. Ήμεῖς τούλαχιστον, δταν ἀνεγνώσαμεν. ἐν χειρογράφῳ τὸ ἔργον τοῦ κ. Δαραλέξῃ, εἴχαμεν πολὺ διαφορετικὴν ἐντύπωσιν, καὶ οὐδέποτε ἐφαντάζομεθα διτὶ τὸ ἐπεριμένει τοιαύτη ἀποτυχία. Καὶ ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν στιγμὴν ποῦ συγκρίνομεν τὰς δύο ἐντυπώσεις, φοβούμεθα μήπως τὸ ἔργον αὐτὸν ἔχει πολύ, μὰ πολὺ περισσοτέραν ἀξίαν ἀφ' ὅσον ἔφανη ἐκ τῆς παραστάσεως, καὶ μήπως διαπράττομεν τὴν μεγαλητέραν ἀδικίαν τῆς ζωῆς μας, κρίνοντες αὐτὸν κατόπι τῆς ἐντυπώσεως, τὴν δποίαν μᾶς ἔκαμεν εἰς τὸ θέατρον...

Ο ἴδιος φόβος θά μας κατεῖχε, προκειμένου νὰ διμιλήσωμεν διὰ τὸ «Μπαλκόνι», ἀν καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἡτο πρωτότυπον. Ἀλλ' εὐτυχῶς, ὁ συγγραφεὺς του δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκην τῆς ἴδιας μας ἐπιδοκιμασίας. Διὰ τὸ «Μπαλκόνι» του τὸν συνεχάρη δ. Ἰψεν, καὶ διμίλησεν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Γεώργιος Μπράντες, καὶ ἄλλοι ἐπίσης γνωστοὶ κριτικοὶ τὸ ἀνέλυσαν, καὶ τὸ συνεζήτησαν, καὶ τὸ ἐθαύμασαν. Καὶ δημοσίεις εἰς τὸ θέατρον δὲν μας ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν, τὴν δποίαν ἐπεριμέναμεν ἀπὸ τὴν φήμην του, καὶ δὲν ἥσθιαν δημοσίεις μίαν φοράν τὸ φίγος ἔκεινο τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως, τὸ δποίαν μᾶς ἔδωσαν πολὺ μετριώτερα ἔργα. Τὸ ἔθαυμάσαμεν, καὶ τὸ ἔθαυμάσαμεν πολύ, ἀλλ' ὅχι διὰ τῆς ἐνοράσεως, δποίει νὰ θαυμάζεται κάθε καλλιτέχνημα, ἀλλὰ κατόπι, διὰ τοῦ νοῦ, διὰ τῆς ψυχρᾶς ἀναλύσεως, δταν συνεκεντρώθημεν καὶ ἥθελήσαμεν νὰ ἔξετάσωμεν τί εἴδαμεν καὶ τί ἀκούσαμεν... Καὶ εἰνε μὰ τὴν ἀλήθειαν πολὺ φυσικόν, ἥθοποιοι νέοι καὶ ἀγνόμναστοι, παῖς οὔτε τὸ κοινόν μας, οὔτε οἱ κριτικοί μας φεύ! δὲν εἶνε ἀκόμη δι' ἔργα ἔξεοχόμενα τοῦ συνήθους, τοῦ παραδεδεγμένου, τοῦ τετριμένου. Αἱ δλίγαι ἀπόπειραι, αἱ δποίαι ἔχειναν ἔως τόρα, δὲν ἤρκεσαν διὰ νὰ προλειάνουν τὸν δρόμον, πρὸς τὴν ἀνειιδητήκειαν τούλαχιστον, καὶ ἡ «Νέα Σκηνή» θὰ ὑποστῇ ἀκόμη τὴν πικρίαν καὶ τὴν ζημίαν ἀρκετῶν ἀποτυχιῶν, ἔως νὰ ἔλθῃ ἡ ἐπιτυχία ἔκεινη, τὴν δποίαν, μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἔπαιναμεν περιμένοντες ἀπὸ αὐτὴν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

φροντὶς περὶ τῶν ἔλαχίστων ἀποκλείει τὴν φροντίδα περὶ τῶν οὐσιαστικῶν. Καὶ ἵδον πῶς ἐσημειώθη ἀκόμη μία ἀποτυχία, δι' ἐνὸς ἔργου πραγματικῶς ὑπερόχου καὶ μετὰ στοργῆς μεταφρασμένου.

Καὶ εἰνε τρόποντι ὑπέροχον ἔργον τὸ «Μπαλκόνι». Ο χῶρος δέν μου ἐπιτρέπει νὰ ἐπιχειρήσω λεπτομερῆ ἀνάλυσιν. Ἡ Ιουλία, τὸ αἰώνιον θῆλυ, ἡ ἀπίστος πρὸς τοὺς ἄνδρας ἀλλὰ πιστὴ πρὸς τὴν φύσιν, ἡ παραδιδομένη πάντοτε εἰς τὸν ἰσχυρότερον,— ὁ πρῶτος της σύζυγος, ὁ γέρων καὶ ἀσθενικός, ὁ οραγισμένος ὅπως τὸ μπαλκόνι τοῦ σπιτιοῦ του, ὁ ἀποκαλύπτων τὴν ἀπιστίαν τῆς συζύγου του, καὶ ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ του, σκώπτων καὶ σαρκάζων καὶ ἔπειτα πάπτων μᾶζι μὲ τὸ οραγισμένο μπαλκόνι καὶ συντριβόμενος,— ὁ Ἀβελ, ὁ ἐραστής καὶ κατόπι δεύτερος σύζυγος, ὁ ποιητής, ὁ δινειρόπολος, ὁ φιλόσδοφος, ὁ μαθητής του Νίτσε, ὁ συλλαμβάνων τὴν γυναικά του μὲ ἄλλον ἔραστήν, ἀλλὰ μὴ αὐτοκτονῶν αὐτός, καὶ φεύγων ἀπλούστατα διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του,— ὁ Ἀντώνιος, ὁ ὄρμητικὸς κατακτητής, ὁ ἰσχυρότερος ὅλων, εἰς τὸν δποίαν ἐναπομένει τὸ θῆλυ,— ἵδον τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, ἀξιονέκαστον μακρᾶς καὶ ἴδιαιτέρας μελέτης. Ἀλλὰ καὶ πόσον δυναταὶ αἱ σκηναὶ ὅλαι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ πόσον κενότροπος ἡ κατασκευή, καὶ πόσον ὠραῖος ὁ συμβολισμός, καὶ πόσον μεστὸς ἔννοιῶν διαλόγος! Καὶ νὰ συλλογίζωμαι, διτὶ εἰς τὴν παράστασιν τοῦ ἔργου τούτου, τὸ δποίαν μοῦ ἀπεκαλύψθη ἔξοχον ἐνθύνς δι' ἐπεχειρήσα νὰ τὸ ἀναλύσω, ἐκύτταζα μὲ ἀπορίαν τὸν παρακαλημένους μου!.. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μ' ἐκύτταζαν μὲ μεγαλειτέραν ἀκόμη ἀπορίαν, κ' ἐσταυροκοποῦντο χωρὶς νὰ κινοῦν τὴν χεῖρα, καὶ ἥσαν ἔτοιμοι νὰ καγχάσουν, ἀν τὸ δράμα δὲν ἡτο ἐπιτέλους ἐνὸς Χείμαρερ...

«Οχι, ὁρισμένως οὔτε οἱ ἥθοποιοι μας οὔτε τὸ κοινόν μας, οὔτε οἱ κριτικοί μας φεύ! δὲν εἶνε ἀκόμη δι' ἔργα ἔξεοχόμενα τοῦ συνήθους, τοῦ παραδεδεγμένου, τοῦ τετριμένου. Αἱ δλίγαι ἀπόπειραι, αἱ δποίαι ἔχειναν ἔως τόρα, δὲν ἤρκεσαν διὰ νὰ προλειάνουν τὸν δρόμον, πρὸς τὴν ἀνειιδητήκειαν τούλαχιστον, καὶ ἡ «Νέα Σκηνή» θὰ ὑποστῇ ἀκόμη τὴν πικρίαν καὶ τὴν ζημίαν ἀρκετῶν ἀποτυχιῶν, ἔως νὰ ἔλθῃ ἡ ἐπιτυχία ἔκεινη, τὴν δποίαν, μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἔπαιναμεν περιμένοντες ἀπὸ αὐτὴν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

LAURENT TAILHADE

ΠΡΟ ἐνὸς ἔτους μετὰ τὴν δημοσίευσιν σφρόδου πολιτικοῦ ἀριθμοῦ, θύγοντος τὰς διεθνεῖς σχέσεις τῆς Γαλλίας, δ Laurent Tailhade πατεδιάσθη εἰς ἐνὸς ἔτους φυλάκισιν. Καὶ διῆλθε τὸν χρόνον τῆς ποινῆς του εἰς ἐν κομψὸν διαμέρισμα τοῦ τμήματος τῶν πολιτικῶν καταδίκων, λαμβάνων ἀρκετὰ καλὴν τροφήν, θέρμανσιν καὶ φωτισμόν. Καθ' ἐπάστην ἐδέχετο τὸν πολυαριθμούς φίλους του, μεταξὺ τῶν δποίων ἐνίστε συγκατελεγόμην καὶ ἐγὼ εἰς τὸ φιλόξενον ἐπὶ τούτῳ δωμάτιον, δποίησην συνηθούσητος φιλολογικὴ συντροφιά.

Διότι δ Laurent Tailhade, μὲ ὅλα του τὰ ἀριθμα τὰ τείνοντα νὰ ἀποδεῖξουν τὸ ἐναντίον, εἶναι πρὸ παντὸς φιλόλογος καὶ -ως φιλόλογος παρουσιάζεται καὶ πάλι σήμερον εἰς τὸ γαλλικὸν κοινόν, μετὰ ἐνὸς ἔτους ἔργασίαν ἐν τῇ φυλακῇ του, μὲ δύο τόμους ἐμφανισθέντας συγχρόνως, παρὰ τὸν τίτλον τοῦ ἐνὸς καὶ τὸ αιματόχρουν ἔξωφυλλον: Λόγοι πολιτικοί. Ο ἄλλος τόμος, μὲ τὸ χρυσωμένον ἔξωφυλλον τοῦ ἐκδότου Φασκέλ, εἶναι ἔργον φιλολογικὸν τὸ δποίων δὲν φαίνεται κατὰ πρῶτον ἔξιον τοῦ γοήτρου ἐνὸς φιλόλογον, διότι πρόκειται περὶ μεταφράσεως— τῶν Σατιρῶν τοῦ Πετρονίου— ἀλλὰ μετάφρασις τοιαύτη εἶναι ἔχεγγυνον δοξῆς ὑπερέργας πολλῶν ἔργων πρωτότυπων, τὰ δποία παρουσιάζονται καθ' ἐκάστην. Δὲν θὰ δημιλήσω περὶ τῶν Λόγων Πολιτικῶν, τῶν δποίων ὀφείλω νὰ ἔξαρω τὸ ἔξαιρετον καὶ διαγγέλησιν, ἀδυνατῶ δημοσίως νὰ ἔπαιναμεν περιμένοντες τὴν δημιλίας του ἡτο περιζήτητος ἀλλὰ καὶ ἐπίφροβος, διότι ἡ χάρις τῶν λόγων του, ἐκάλυπτε διαρκῶς ὡς πλούσιον βελοῦδον, δξεῖς δημοσίως τῶν πλήθους. Εζη ὡς ἐν ἀπομνωμένῳ πύργῳ, τὸν δποίων κατέλειπτε μόνον δταν μετέβαινε ἐκεῖ δποίου διὰ τὸ θέλγητρον τῆς δημιλίας του περιζήτητος ἀλλὰ καὶ ἐπίφροβος, διότι ἡ χάρις τῶν λόγων του, δημοσίως διαρκεῖται τὸν πλήθους. Κατ' ὅλιγον, ἔπειτε, δ Tailhade ἔδιδε εἰς πᾶσαν περίστασιν δείγματα τῆς σατυρικῆς ιδιοφυΐας του κατὰ τῆς παγκοσμίου ζωότητος. Πρὶν μᾶς δώσῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ Πετρονίου, δ L. Tailhade ὑπῆρξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη δ Πετρονίος μας. Οι καρποὶ τῆς σατυρίας του ἀπετέλεσαν δημοσίως συγκατελεγόμενος: *Au pays du tuffe* καὶ *A travers les groupes* αἱ δποίαι εἶναι πάσαν περίστασιν δείγματα τῆς σατυρικῆς ιδιοφυΐας του κατὰ τῆς παγκοσμίου ζωότητος.

Ο Laurent Tailhade δὲν μᾶς παρουσιάζει μὲ τὴν μετάφρασιν τῶν *Σατιρῶν*, δπως οἱ πλεῖστοι μεταφράσασται τῆς ἐλληνολατινικῆς ἀρχαιότητος, σχολαστικὴν ἔργασίαν. Είλεσε τὸ δημοφάνειαν πόπο τὸ δημοφάνειαν τῶν Πετρονίου, διότι εὑρίσκεται πάσαν περίστασιν πνευματικὴν πρὸ τὸν λατīνον συγγραφέα καὶ εἰδεν δτι ἡτο ἐνδε-

δειγμένος νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸν Πετρονίον ἐνταῦθα, εἰς ἐκείνους οἱ δποίοι ἀδυνατοῦν νὰ ἀπολαύσουν εἰς τὸ πρωτότυπον τὸ περίεργον βιβλίον του. Δὲν ἐλλείπουν μεταφράσεις ἀλλαι σχολαστικαὶ: γνωρίζω τούλαχιστον ἡμίσειαν δεκάδα. Μεταξὺ αὐτῶν μάλιστα ὑπάρχει μία, ἡ δποία δὲν εἶναι ἀξία περιφρονήσεως, ἀλλ' ἡ τοῦ Tailhade εἶναι συγχρόνως καὶ μετάφρασις πιστὴ καὶ θαῦμα ἀπλότητος, καλαισθήσιας καὶ γραφικότητος.

Ἐγνώσισα τὸν Tailhade κατὰ τὴν πλήρη ὀριμότητά του, δτε ἀκόμη τὸ μειωπόν του ἐστέφετο ὅχι ἀπὸ ἀργυρᾶν ἀλλὰ βαθύχρωμον κόμην. Ἡτο τότε ἐν δλῃ τῇ λάμψει ποιητοῦ μυστικιστοῦ Παρνασσέως ἔχων ἀπλοῦν ἀλλ' ἐνδοξόδιον τὰ δύο συλλογάς του: *O Kήπος τῶν Όρεώνων* καὶ *Vitraux*. Απίλαυε τότε εἰς τὸν ποιητούχον καὶ τὸν φιλολογικούν καὶ τὸν φύμην ποιητοῦ ἀριστοκράτου καὶ ἡ φήμη αὐτῆς ἡτο δικαία, διότι καὶ εἰς τὴν ζωήν του καὶ εἰς τὸν στίχους του, ἔμενε ζηλοτύπως μακρὰν τῶν χραιαστήτων τοῦ πλήθους. Εζη ὡς ἐν ἀπομνωμένῳ πύργῳ, τὸν δποίων κατέλειπε μόνον δταν μετέβαινε ἐκεῖ δποίου διὰ τὸ θέλγητρον τῆς δημιλίας του περιζήτητος ἀλλὰ καὶ ἐπίφροβος, διότι ἡ χάρις τῶν λόγων του, δημοσίως διαρκεῖται τὸν πλήθους. Κατ' ὅλιγον, ἔπειτε, δ Tailhade ἔδιδε εἰς πᾶσαν περίστασιν δείγματα τῆς σατυρικῆς ιδιοφυΐας του κατὰ τῆς παγκοσμίου ζωότητος. Πρὶν μᾶς δώσῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ Πετρονίου, δ L. Tailhade ὑπῆρξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη δ Πετρονίος μας. Οι καρποὶ τῆς σατυρίας του ἀπετέλεσαν δημοσίως συγκατελεγόμενος: *Au pays du tuffe* καὶ *A travers les groupes* αἱ δποίαι εἶναι πάσαν περίστασιν δείγματα τῆς σατυρικῆς ιδιοφυΐας του κατὰ τῆς παγκοσμίου ζωότητος.

Μὲ τοιαῦτα ἔφοδια ἐννοεῖται πῶς, ὁ Laurent Tailhade ἥτο προωθισμένος νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Πετρονίου καὶ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸ κάλλος του.

Παρὰ τοὺς χωρίζοντας αὐτὰ αἰῶνας, τὰ ἔθιμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Ρώμης καὶ τῶν Παιοίσιων διμοιάζοντας περισσότερον ἀφ' ὅτι νομίζει τις· καὶ εἰς τὸν ὀραῖον καὶ σοφὸν πρόλογον ὅστις προτάσσεται τῆς μεταφράσεως τοῦ Laurent Tailhade, ὁ μαρκήσιος Μπουαζόλεν εἶτε δικαίως: «Τότε μόνον θὰ ἐννοηθῇ ἡ λατινικὴ φιλολογία ὅταν φροντίσωμεν νὰ σχετίσωμεν αὐτὴν φράσιν πρὸς φράσιν ὡς καὶ τὰ πολιτικὰ γεγονότα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἀνέλιξιν τῆς Ιστορίας τῆς Γαλλίας, ἡτις εἶναι ὡς ἐπανάληψις εὐρυτέρα καὶ μᾶλλον προσιτὴ διὰ τῆς καθαρότητός της τῆς ἐπιβοηθούσης τὰ ἔθνη ἐν τῇ πρὸς μάθησιν ὅρμῃ των». Τοιουτοῦτος εἰργάσθη ὁ Tailhade εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Σατιρῶν, αἱ ὅποιαι ἀναγινωσκόμεναι δίδουν τὴν ἐντύπωσιν σημερινοῦ ἔργου.

'Ολίγα γνωρίζομεν περὶ Πετρονίου δὲν ἔπαντανόμεθα βεβαίως εἰς φαντασιώδεις ὑπόθεσεις τῶν λογίων, ἀκόμη ὀλιγάτερον εἰς τὴν ἔλευθερίαν τοῦ συγγραφέως τοῦ *Quo vadis*. 'Αλλὰ τὸ ἔργον, αὐτὸν καὶ ἔαντό, φωτίζει ἀρκετά τὸν χαρακτῆρα τοῦ συγγραφέως ὥστε ἐκλείπει πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τῆς πνευματικῆς συγγενείας ἡτις ἑφίσταται μεταξὺ τοῦ λατίνου καὶ τοῦ μεταφραστοῦ του. Τὴν ενδίσκω τόσον στενὴν ὥστε ἀν δ Tailhade, ἀντὶ νὰ ζῇ εἰς Παρισίους ὑπὸ τὴν τρίτην γαλλικὴν δημοκρατίαν, εἴχε ζῆσει εἰς Ἰταλίαν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Καρακάλλα καὶ τοῦ Τριμαλκίωνος, θὰ ἔ-

γραφε τὰς Σατίρας ὅποιας τὰς ἔγραψεν ὁ Πετρόνιος ἢ περίπου καὶ ἀν δ Πετρόνιος ἔχη σήμερον εἰς Παρισίους, αὐτὸς ἀναμφιβόλως θὰ μετέφραζε τὰς Σατίρας τοῦ Tailhade ἀφ' οὗ εἶχεν ἥδη ἔξακοντίσει τινάς ἐκ τῶν ἀμειλίκτων θρύλων τοῦ Pays du Muffle.

'Η μετάφρασις τοῦ Tailhade εἶναι ἔργον ζωντανὸν καὶ συγχρόνως ἔργον καλλιτέχνου καὶ λογίου. Ἡκολούθησε τὴν κατὰ λέξιν μετάφρασιν συμφώνως μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ πρωτοτύπου τὸ δοπίον ἀναφαίνεται εἰς τὰς ἐλαχίστας φράσεις, τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας. 'Οταν δ Πετρόνιος φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ πρόσωπα τῆς ὑποστάθμης τοῦ ὄχλου, ὁ μεταφραστὴς μεταχειρίζεται χωρὶς σεμνοτυφίαν τὴν κατωτάτην διάλεκτον, μὴ καταφεύγων εἰς ἀντιστοίχους φράσεις. 'Εάν ἐνίστε δὲν εὑρίσκη τὴν κυριολεξίαν, μολονότι γνωρίζει καλλιστα τὴν διάλεκτον αὐτῆν, δὲν διστάζει νὰ δημιουργήσῃ, πάντοτε δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν του ἐνυπάρχει ἡ γνῶσις καὶ ἡ καλαισθησία ἡ ἀπαράμιλος. Εἶναι δύσκολον εἰς τὰς παλλομένας αὐτὰς σελίδας τί νὰ θαυμάσῃ τις, τὸν φιλόλογον ἢ τὸν καλλιτέχνην. 'Έχοειάζετο ἡ διπλῆ αὐτὴ ὑπόστασις μὲ ιδιοφύϊαν σατυρικήν, διὰ νὰ μεταφράσθωσιν αἱ Σατίραι καὶ μόνος ὁ Tailhade κατείχε τὸ τριπόδον αὐτὸν τάλαντον.

'Εάν δ Tailhade ἥθελε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς θορυβώδεις ἀναρχικὰς σφαίρας διὰ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν φιλολογίαν, θὰ ηγήσηται μετὰ τὸν Πετρόνιον νὰ μᾶς δώσῃ ἐν μεταφράσει τὰ δηκτικὰ ἐπιγράμματα τοῦ Μαρτιολίου. 'Η ἐπικαιρότης εἶναι δχι ὀλιγάτερον ἐπιτυχῆς.

E. SANSOT-ORLAND

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Αἱ μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψηφίων βασιλευτῶν δλίγαι ὑπολειπόμεναι ἡμέραι σημειοῦσι τὸ κατακόρυφον τῆς ἐκλογικῆς κινήσεως. 'Η ἀνδρόυβος καὶ ἐν μυστικοῖς διαθυλίοις ἐνέργεια περὶ τὴν συνεννόησιν τῶν ἐπαρχιακῶν πολιτικῶν παραγόντων καὶ κατάρτισιν τῶν συνδυασμῶν ἀποτελεῖ τὰ θεμέλια τῆς δραγανώσεως, ἡς ἀπλοῦν ἀριθμητικὸν ἔχαγμενον ἔσται ἡ πρὸ τῆς κάλπης παρέλασις.

'Οντως ἐν τῷ παρόντι ἀγῶνι τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπιρροῶν πρὸς ἀλλήλας, ἐλάχιστα παρεμπίπτει ὁ γενικὸς χρωματισμὸς τῶν κομμάτων. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψῖν ταύτην αἱ προσεχεῖς ἐκλογαὶ εἶναι ἐπάνοδος πρὸς τὰ παλαιὰ πολιτικὰ ἥθη τῆς χώρας. 'Εστείρευσαν αἱ πηγαὶ τῶν μεγάλων λαϊκῶν ρευμάτων, ἀτινα κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, φερόμενα πρὸς μίσην ἐκ τῶν δύο ἀγανιζομένων μερίδων, συμπαρέσυρον τὰς τοπικὰς ἐπιρροάς, τὰς ἀπὸ μακροῦ κεκτημένας. Σήμερον ἡ πάλη γίνεται κυρίως δι' ἐντέχνων ἀριθμητικῶν ὑπολογισμῶν ἐν τῇ καταστρώσει τῶν συμμαχῶν μεταξὺ τῶν τοπικῶν προσωπικῶν διμάδων κατὰ τοὺς καλούμένους μικτούς, ἀλλὰ πράγματι ἄχροις συνδιασμούς.

'Τὸ φαινόμενον τούτο εἶναι ἀξιον μεγίστης προσοχῆς. 'Η εἰς κόμματα γενικῆς πολιτικῆς διαίρεσις τοῦ λαοῦ, ὑπερτέρα τῶν τοπικῶν διαιρέσεων, ἥτο σημεῖον πολιτικῆς προόδου. Αἱ διαφοραὶ τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος μεταξὺ τῶν δύο μακρομένων κομμάτων ἀληθῶς δὲν ἡδύναντο νὰ δρισθῶσιν εἰς γραμμὰς σταθεράς, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὑπῆρχεν ἀδριστός τις μὲν ἀλλ' ἐμφανῆς ἀντίθεσις πολιτικῶν ἰδεῶν κατά τε τὸ διοικητικὸν καὶ τὸ κυβερνητικὸν ἐν γένει σύστημα. 'Ο δὲ τότε διχασμὸς τοῦ ἔθνους σύμπαντος παρίστα καταφανῶς τὴν ἀντίδρασιν ἐναντίον τοῦ στενοῦ ἐπαρχιακοῦ πνεύματος.

'Η σημερινὴ ὑποχρόησις πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς παραδόσεις, λείψαντα τῶν παλαιῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, βεβαίως ὀφείλεται εἰς μίαν αἰτίαν. Καὶ τὴν αἰτίαν ταύτην δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀνεύρῃ ὁ μελετῶν ἀπὸ γενικωτέρας ἀπό-

ψεως τὰ πολιτικὰ πράγματα. 'Η ἀθορύβως συντελουμένη καὶ κατάδηλος διὰ τοὺς μὴ ἀπαισιοδόξους ἔξελιξις τείνει πρὸς δημιουργίαν ἀληθῶν συνταγματικῶν κομμάτων. Κομμάτων χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων οὐχὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ἀξιώσων μεζονος κυβερνητικῆς ἐπαρχείας, ἀλλ' ἐκ τοῦ διαφόρου προγράμματος, καθ' ὃ εἰλικρινῶς ἔκαστον αὐτῶν ἀξιοτί νὰ κυβερνήσῃ τὴν χώραν. Τὰ προσωπικὰ κόμματα ἥσαν τὸ πρῶτον τῆς ἔξελίξεως στάδιον. 'Η δρᾶσις αὐτῶν περιωρίζετο κατ' ἀνάγκην ἐντὸς αὐτῶν τῶν δρῶν, οἵτινες συντέλεσαν εἰς τὸν σχηματισμὸν των. Διὰ τοῦτο δὲν ἡδυνήθησαν ν' ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς διαφορὰς προοδευούσας λαϊκὰς ἀξιώσεις καὶ ἡλιθεν ἡ μοιραία στιγμή, καθ' ἧν ἀπώλεσαν τὸ κῆρος. 'Η κατάτημος εἶνε ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς ἀποσυνίσεως. 'Επὶ τῶν ἐρειπίων τῶν κομμάτων τούτων πέπρωται ἥδη ν' ἀναστηλωθῶσιν αἱ ἀληθεῖς συνταγματικαὶ μερίδες τοῦ μέλλοντος.

'Πολλάκις ἐλέχθη ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ κατὰ προγράμματα διαιρέσις τῶν κομμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆς συνθέσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων, διότι εῖμεδα πάντες σύμφωνοι περὶ τὰς βάσεις τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἔξωτερικῆς πολιτικῆς. Τούτο εἶναι μεγάλη πλάνη, ἐκλαμβάνοντα τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν. Εἴμεδα ὅντως σύμφωνοι, ἐφ' ὅσον δὲν προηλθον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς εἰδύτεροι διάνοιαι, δυνάμεναι διὰ τῆ

φάνισις τῶν ἀνεξαρτήτων ὑποψηφίων. Οἱ ἀνεξάρτητοι εἶναι οἱ πρόδρομοι τῶν νέων κομμάτων. Ἀλλ' οἱ ὅροι τῆς τε ἐμφανίσεως καὶ τῆς δράσεως αὐτῶν ἥσαν τοιοῦτοι; ὅστε ἡ πραγματοποίησις τῆς ἰδέας περιῳδίσθη ἀπλῶς εἰς μίαν ἔκλογικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἔξηφανίσθη σχεδὸν ἐντελῶς διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς περιόδου. Νέα ἐντεῦθεν ἀποθάρρυνσις τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος, δπερ ἔχαιρετίσθη μὲ τόσον ἐνθουσιασμὸν καὶ τόσας ἐπιτίδας.

Ως πᾶσα ἔξελιξις οὕτω καὶ ἡ τῶν ἰδεῶν κατὰ τὰς λαϊκὰς διμάδας οὐδέποτε βαίνει κατ' εὐθεῖαν ὅδον. Δύο ἀντίθετοι δυνάμεις, ἡ πρόδροδος ἀφ' ἐνός, ἐκδηλούμενη διὰ τῆς μεταβολῆς, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀντίδρασις, παριστωμένη ὡς συντηρητικής, παλαίογυι διαρκῶς πρὸς ἀλλήλας, καὶ, ἀποκτῶσαι ἐναλλὰξ τὴν ὑπεροχήν, χαράττουσιν οἷονει ἐλικοειδῆ τυχούμενα, δι' ἣς βαίνει βραδέως καὶ ἐπιπόνως ἡ ἔξελιξις, ἀποκλίνουσα δικαὶος πάντοτε πρὸς τὴν πρόδροδον καὶ κερδαίνουσα ἔδαφος ἐν ἑκάστῃ στρατιῇ. Ἡ ἀπόκλισις αὗτη δύναται νὰ παραστῆται ὡς ἡ συνισταμένη τῶν δύο δυνάμεων, ἥς τὸ τελικὸν σημεῖον κεῖται πρὸς τὸ μέρος τῆς ἴσχυροτέρας.

Ἡ προσεχῆς ἔκλογη παριστᾶ ἔνα τῶν σταθμῶν τοῦ δρόμου. Διηγύθη τὸ τέξον τῆς πρώτης περιόδου καὶ ἡ ἀντίδρασις μὴ ενδίσκουσα ἴσχυρὰν ἀντιμέτωπον δύναμιν σύρει τὰς ἰδέας δραματικῶς πρὸς τὰ δύσισ. Τὸ ἔθνος ἐπανέρχεται εἰς τὰ σημεῖα τῆς ἀφετηρίας περιουσιλλέγεται εἰς τὰς παλαιὰς ἀκροπόλεις. Εἶναι ἡ ἀρχὴ νέου αὐλοῦ. Ἡ ἐπαύριον τῆς ἔκλογῆς, ὁ θρίαμβος τῆς ἀντιδράσεως, ἔσται συγχρόνως ἡ γενέθλιος τῶν νέων ἰδεῶν.

*

Ἐν τῷ μεταξὺ περὶ ἡμᾶς ὁ πολιτικὸς ὄριζων δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀνέφελος. Ἀληθῶς ἡ Ἐνδρῶπη σήμερον ἔχει ὑπέρ ποτε ἀλλοτε ἀνάγκην εἰρήνης πρὸς τελεσφόρον προστασίαν τῶν κοινῶν ἀποικιακῶν συμφερόντων, ἵδιᾳ ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀνατολῇ. Αἱ πραγματικαὶ δυσχέρειαι ηρξαντο ἥδη κυρίως μετὰ τὴν λῆξιν τῆς Σινικῆς ἐκστρατείας. Ἡ πραγματοποίησις τοῦ μεγάλου παγκοσμίου ἐμπορικοῦ προγράμματος ἀπαιτεῖ μακρὸν χρόνον καὶ σιδηρᾶν ἐπιμονήν. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα εἶναι δυνατὰ μόνον ἐν κοινῇ συνεννοήσει. Καὶ δὲν εἶναι πλάνη τὸ λεγόμενον ὅτι κατὰ τὴν νέαν ταύτην διαμόρφωσιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων τὸ παλαιὸν Ἀνατολικὸν ζῆτημα κατέχει δευτερεύουσαν θέσιν. Τὰ ἐν τῇ Βορείῳ

Μακεδονίᾳ συμβάντα δὲν εἶχον βεβαίως τὴν σημασίαν, ἥν ἥθελησαν ν' ἀποδώσωσιν αὐτοῖς οἱ ἐν Σόφιᾳ, ἀλλὰ καὶ σοβαρώτερα ἀν ἥσαν, δὲν θὰ ἥδυναντο νὰ μεταβάλωσι τὴν εἰρηνόφιλον τῆς Εὐρώπης πολιτικήν. Ἐν τούτοις ἡ ἡμετέρα χερσόνησος εἶναι πάντοτε ἀποθήκη πυρίτιδος καὶ οἱ πυροβολισμοί, δοσον καὶ ἀν ἀκούωνται ἀραιοί, οὐδέποτε δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀκίνδυνοι.

Δύο ἥσαν τὰ τελευταῖον ἀπασχολήσαντα τὸ παγκόσμιον κοινὸν ζῆτημα : Αἱ ἀπεργίαι καὶ ἡ περιοδεία τῶν Τρανσβαλινῶν στρατηγῶν. Αἱ μεταλλευτικαὶ ἀπεργίαι τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γ' ἀλλίας προῦντες μεγάλας οἰκονομικὰς ἀνωμαλίας. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀμερικῇ ἡ συνεννόησις φαίνεται ἐπελθοῦσα δριστικῶς τῇ παρεμβάσει τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἡμέρας, τοῦ πολυυργού τοῦ Πιέροποντ Μόργαν, δοσις εἶναι σήμερον δ ἀπαραίτητος ἀρχηγὸς τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν κίνημάτων. Ἀλλὰ καὶ ἡ Γαλλικὴ ἀπεργία φαίνεται τείνουσα πρὸς τὴν λῆξιν τῆς, καίτοι δ Μόργαν τῆς Γαλλίας δὲν εὑρέθη ἀκόμη. Τὸ σπουδαιότερον πάντων εἶναι, διτι παρὰ πάντας τοὺς φόβους τὸ μεταλλευτικὸν ζῆτημα ἐνετοπίσθη καὶ ἥδη μικρὸν κατὰ μικρὸν οἱ δυσηρεστημένοι ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἔργασίας τῶν.

Ἡ τοιάς τῶν Τρανσβαλινῶν στρατηγῶν περιέρχεται τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ Βρετανῶν εἰς Παρισίους καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βερολίνον ἡ περιοδεία αὐτῶν σημειοῦται διὰ γενυμάτων καὶ ὑποδοχῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσι μὲν κυρίως ἐπίσημον χαρακτῆρα, εἶναι δικαὶος ἐκδηλώσεις συμπαθειῶν ἐκ μέρους τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς ταύταις δὲν ἐπικρατεῖ βεβαίως ἡ φειδὼ τῶν λόγων. Καὶ ἀκούομεν οὕτω τὸν Μπόθαν, τὸν Δέβετ καὶ τὸν Δελαρέϋ, διεκτραγῳδοῦντας ἐκ περιτροπῆς τὰ δεινὰ τοῦ μακροῦ ἀπέλπιδος ἀγῶνος, ἐνίστε δὲ καὶ ἀκούσιως ἵσως μεταβαλλομένους εἰς ὑμητάς τῶν ἰδίων κατορθωμάτων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο προσδίδει παράχορδόν τινα τόνον εἰς τὴν ὄλην ἐντύπωσιν. Καίτοι δ ὁ σκοπὸς τῶν στρατηγῶν εἶναι Ἱερός, ἀφορῶν εἰς τὴν ἔξεγεσιν τῶν συμπαθειῶν τῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τῶν παθόντων ἐκ τοῦ πολέμου καὶ οἰκονομικὴν ἀνακούφισιν τῶν θυμάτων, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκρύψωμεν ὅτι θὰ ἐπροτιμῶμεν νὰ μὴ ἐπήρχετο ἡ ἔξελιξις αὗτη τῶν ἥλιοκαῶν πολεμιστῶν εἰς διαλέξεων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΙΓΑΙΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΑΛΑΙΟΥΣΚΑ!

ΑΥΤΗ ἡ λῆξις εἶναι θραῦσμα τραγουδιοῦ. Κάποια ἐπωδὸς ντουέτου τῆς Ἀλάμπρας. Καὶ ἐνῷ τὸ οκάνδαλον ἔλειψε, τὸ τραγοῦδι ἔμεινε. Τὸ ἐμασσούλιζαν προχθὲς τρεῖς ἔφηβοι τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ ἐκείνους ποῦ φεύγουν ἀπὸ τὰ μητρικὰ χέρια καὶ μπαίνουν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ καφεσαντάν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς περιγράψω, δι' ἐκείνους ποῦ ξενόρουν τὴν Ἀθηναϊκὴν ζωὴν. Ἡσαν ροδοκόκινοι — προσωρινῶς — πνιγμένοι εἰς τὰ ἀστραφτερὰ φωκόλ. Ἐπάνω των ἐδιαβάζετο ἡ τελευταία λέξις τῆς κομμωτικῆς, τῆς φατικῆς, τῆς μυρεψικῆς, καὶ μία ἀπὸ τὰς τελευταίας, ἀν ὅχι ἡ τελευταία, τῆς ζωῆς. Ἐμπῆκαν μέσα εἰς τὴν ἡσιγίαν μιᾶς λέσχης καὶ εἰς τὴν φαμιλιάν τῆς δευτέρας ὡρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὡς νὰ τοὺς ἔρριξεν ἐκεῖ ἡ δριμὴ τοῦ ὀπτωβριανοῦ ἀνέμου, δ ὁποῖος δὲν ξενόρω ἀπὸ ποῖα λουτρὰ καὶ ἀπὸ ποίαν ἐπαυλινῶν τοὺς ἐμάζεψε. Καὶ μεταξὺ ἐνὸς γλυκίσματος καταβροχθίζομένον καὶ ἐνὸς ἀψεντιοῦ καὶ ἐνὸς σεβασμίου Ρήγα — ἐπαίζετο πικέτο — οἱ ἔφηβοι ἐτραγουδόῦσαν τὸ

ἀλαϊονσκά!
ἀλαϊονσκά!

Δὲν χρειάζονται παραπάνω ἀπὸ τρεῖς διὰ νὰ δώσουν τὴν εἰκόνα μιᾶς γενεᾶς, δοσος δὲν χρειάζεται παραπάνω ἀπὸ ἐνα μθρισμα τραγουδιοῦ διὰ νὰ μιᾶς δώσῃ τὰς σκέψεις καὶ τὴν ζωήν της. Ἡ πευφήμος γαλλικὴ ἐπαρχία, ἡ ὁποία δονομάζεται καὶ Ἑλλάς, δὲν ἔχει γηραλέους πολίτας. Εἰνε ἐκεῖνοι ποῦ φοροῦσαν πέριστα ναυτικά, καὶ προπέρουσι ἐκνοῦσαν στεφάνην εἰς τὸ Ζάππειον. Δὲν ἔξενύω τὴν νύκτα ἐκείνην, ἀν τὸ πρωΐνδον φῶς χυνόμενον ἀπὸ τὰ παράμυρα τῆς λέσχης — εἶνε μία λέσχη τῆς πόλεως ποῦ ἔγεινε διὰ μεγάλους, καὶ κατήντησε νὰ συγκάζουν ἐκεῖ τὰ παιδιά τῶν μεγάλων — εῦρε τὰ κομψά προσωπάκια τῶν ἔφηβων ἐπάνω εἰς τὸ πικέτο. Ἐνθυμούμαι δομῶς πῶς ἥκουσα δομοβροτίας φελλῶν σφενδονιζόμενων πρὸς τὸ ταβάνι. Ἀλαϊονσκά!

Καὶ τὴν ἐπομένην κάπου πάλιν εἶδα τὴν γενεὰν μὲ περισσότερους ἀντιπροσώπους. Ἡ ὥρα ἥτο πάντοτε τρεῖς μετὰ τὰ μεσάνυκτα, δὲν ἥμπορούσε νὰ εἶνε ἐνωρότερα. Καὶ οἱ ἔφηβοι ἥ-

σαν ἴπποται. Συνώδευον κυρίας. Τὸ νυκτερινὸν κέντρον ἔγειμισεν ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τῆς χορευτικῆς φούστας, ἀπὸ λάμψεις σαρκὸς ἀφρόνου, παλαιούσης μὲ ἀλοιφὰς πρὸς τὸ φῶς. Ὁλη ἡ ἀγνότης τοῦ καφεσαντάν. Ὁλαι αἱ πτωχαὶ Ἀδέλαι καὶ Φαουστίναι, ποῦ τὰς ἐνθυμοῦνται καὶ οἱ γεροντότεροι ἀλλὰ τὰς φεύγοντες, τὰς σφενδονιζόμενας τὴν σαμπάνιαν κατάμουτρα τοῦ χρόνου, δ ὁποῖος δὲν πρέπει νὰ δονομάζεται πανδαμάτωρ παντοῦ καὶ πάντοτε. Οἱ μικροί ίπποται ήσαν δίπλα των, κατακτηταί. Αἱ γυναικεῖς ἔπιναν, ἐκεῖνοι ἐνύσταζαν. Καὶ δταν ἐκείναν τὰ ρόδινά των βλέφαρα, δταν ἡ μικρούλα κεφαλὴ ἐπεφτεν ἐπάνω εἰς τὰ ἀστραφτερὰ φωκὸλ ζητοῦσα ὑπνον, ἀπεκαλύπτετο τὸ βρέφος τὸ ἔχον ἀκόμη ἀνάγκην μητρός, δ ἔφηβος ποῦ βιάζεται νὰ γείνη σουφρωμένον γεροντοπαλήκαρον, ποῦ φιλοδοξεῖ νὰ κάμη δύο βαθείας σκιάς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια του. Μίαν στιγμὴν τὰ βρεφικὰ ἐκεῖνα κεφάλια ἀνετινάχθησαν τὸ ἔνα μετὰ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸν ὑπνον. Ἡκουσα πάλιν τὸ ἀλαϊονσκά! Ἐχύθη εἰς τὰ ποτήρια κάποιον ἀλκοόλ. Ἐπειτα πάλιν ἐπεσεν δ ὑπνος μέσα εἰς τὴν βαρεῖαν καπνισμένην ἀτμόσφαιραν, καὶ μετὰ κάμποσην ὥραν ἥκουσα κάποιαν Ἀδέλαν νὰ είδοποιη τὸν νυστάζοντα μικρὸν ἴπποτην, δτι εἶνε καρδιάς νὰ πληρώσῃ.

Δὲν ἔξενύω πῶς ἔτυχε νὰ ἀνοίξω τελευταῖος μίαν λογοδοσίαν τοῦ Ερυθροῦ Σταυροῦ. Ἐκεῖ εἶδα νὰ ἐκθειάζεται δ ἀληθινὰ πάμφωτος τύπος τῆς Ἑλληνίδος γυναικὸς ὡς νοσοκόμου, καὶ ἐσημειώνοντο δλα τὰ παραδείγματα τῆς γυναικείας καλωσόνης, ἡ ὁποία εἰς τὸν πόλεμον ἔχεινε τὰ λάματα τοῦ γέλιου της, τῆς γυναικείας ψυχῆς της, τῆς βελουδίνης ἀφῆς τῶν δακτύλων της ἐπὶ τῶν πληγῶν. Δέσποιναι τῆς ἀριστοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν ἀνεπλήρων τὴν μητέραν λαγότιδα τῆς Ἡπείρου ἥ τῆς Εὐρυτανίας, εἰς τὴν νοσηλεύων τοῦ πληγωμένου στρατιώτου. Καὶ αὐτὸ τὸ θαυμαστὸν φαινόμενον μοῦ ἐκάρφωσεν ἀκόμη περισσότερον τὴν ἰδέαν, δτι αἱ Ἑλληνίδες εἶνε λαμπραὶ μητρές... τῶν παιδιῶν τῶν ἄλλων.

Ἀλαϊονσκά!

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

χωρίσει του εἰς 'Αμερικὴν διὰ τῆς παραστάσεως τοῦ «"Άμετ», τὸν δόποιον τόσον καλῶς ὑποκρίνεται.

Απὸ τοῦ προσεχοῦ Σαββάτου 19 τοέχοντος, ἀρχεται ἐκδιδομένη ἐφημερὶς πρῳ̄νή καὶ εἰς μέγα σχῆμα, αἱ Ἀθῆναις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἴδιοκτήτου αὐτῶν καὶ Γεωργίου Κ. Πώπ.

Περὶ τὰ τέλη Ὁκτωβρίου ἔρχονται εἰς Ἀθῆνας, προσκληθεῖσαι ὑπὸ τῆς Μουσικῆς Ἐταιρίας, αἱ Ἑλληνίδες ὑψίφωνοι ἀδελφαὶ Δορίνη.

Αἱ συνεδριάσεις τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐπαναλαμβάνονται τὸν Ἰανουάριον καὶ θὰ παραταθοῦν μέχρις Ἀπριλίου, διότε θὰ τελεσθῶσιν ἐπιστήμως τὰ ἔγραμνα τοῦ νέου ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῶν Δελφῶν.

Προσεκλήμη ἡ Ἑλλάς εἰς τὸ διεθνὲς Συνέδριον τῆς φυματιώσεως, τὸ συγκροτούμενον κατὰ τὸ τέλος τρέχοντος μηνὸς ἐν Γερμανίᾳ.

Ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Γλυπτοθήκης τοῦ Μονάχου καὶ Φουρτβαΐγκλεο ἔρχονται προσεχῶς ἀνασκαφαὶ ἐν Αἴγανῃ.

Τὰ αὐτοκίνητα, φαίνεται, δὲν εἶναι ἐφεύρεσις τοῦ αἰῶνος μας. Βαναρός ἀρχαιολόγος, καθηγητὴς ἐν Μονάχῳ, ἀνεκάλυψεν εἰς ἔνα Ρωμαϊκὸν χρονογράφον, τὸν Ἰουλίου Καπιτωλίνον, μίαν περιγραφὴν τῆς πολυτελείας τοῦ αὐτοκράτορος Καπιτωλίνος, ὃπου μεταξὺ ἀλλοι ἀναφέρεται αὐτολεξεὶ ὅτι εἶχεν ἀμάξας ἕνεν ἵππων ὄλως νέας κατασκευῆς, τῶν δόποιων οἱ τροχοὶ ἐκινοῦντο μόνοι τῶν πέριξ τοῦ ἄξονος. χάρις εἰς εὐφέστατον ἐσωτερικὸν μηχανισμὸν.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων».
— ἀδείᾳ τοῦ 'Υπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν.....	Δρ. 599
Θεώνη Παππᾶ.....	" 5
Γ. Στρατήγης	" 5
'Αλκ. Ζωϊόπουλος.....	" 5
Γ. Ροΐλος.....	" 2
Κωστῆς Παλαμᾶς.....	" 10
Ἐμμ. Σ. Λυκούδης.....	" 5
'Επαμεινώνδας Πολιτάκης.....	" 10
Σ. Ζωγραφίδης.....	" 2
Δ. Βικέλας.....	" 15
Ν. Χατζηπέτος.....	" 5
Γ. Ν. Φιλάρατος.....	" 5
Γ. Σεβαστόπουλος.....	" 41
Δρ. 709	

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

HUMANITÉ NOUVELLE

Sommaire du numéro d' Octobre:

Le Trust, par Thomas Elmer Will; les Sonnets de Victor Emile-Michelet; la Question militaire en Fin-

lande et la Russie, par Diplomaticus; le Gouffre nouvelle de Léonide Andreeff; de l' Idée de loi dans la psychologie, par le professeur Georges Dwelshauvers; la Situation politique en France, par Marcel Sembat; Exposition des Primitifs flamands à Bruges, essai de psychologie par Jules Coucke; Chroniques des lettres hispano-américaines par Manuel Ugarte; hollandaises, par Jeannette Nijhuis; occitanes, par de Beaurepaire-Froment Revue des livres de toutes langues par Elisée Reclus, Emile Vandervelde, A. Hamon, Elnora Folkmar H. Muffang, etc.

3, bis cour de Rohan, Paris, 6e.

NEA BIBLIA

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ Κ. Μητσοπούλου προτανεύσαντος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1900-1901. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΣ ΜΕΛΕΤΑΣ ὑπὸ Ch. V. Lauglois καὶ Ch. Seignobos κατὰ μετάφρασιν Σπ. Λάμπρου, [Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ τευχ. 181 καὶ 182]. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ τῆς ιαματικῆς πηγῆς τοῦ παρὰ τὰς Κεγχρεάς τῆς Κορίνθου Λουτροῦ τῆς Ἐλένης ὑπὸ Ἀναστ. Κ. Χρηστομάνου καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφείον 'Εστία 1902.

ΟΛΗΓΟΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐπιμελείᾳ Κ. Ξανθοπούλιδου. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1902.

ΑΝΑΓΡΑΦΗ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1902-1903 καὶ πρόμοια ματῶν κατὰ τὸ χειμερινὸν ἔξαμηνον διδαχθομένων μαθημάτων. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΝΟΧΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Βυζαντινῶν κατὰ τὴν ἐν Ἐλλάδι ἴσχύν του ὑπὸ Αντ. Μυμφεράτου. Τόμος πρῶτος. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

Η ΗΘΙΚΗ ἐν τῇ διηρευκῇ ἐποκῇ ὑπὸ Γεωργίου Γ. Γαρδίκα. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΤΑ ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΑ Ἡ ΦΩΤΙΣΙΑΤΡΕΙΑ ὑπὸ Βασιλείου Παπακιάνου ίατροῦ [μετὰ 18 εἰκόνων]. — Ἀθῆναι ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου 1902.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΣΙΑΤΡΩΝ ὑπὸ Μιχαήλ Ν. Μαγκάκη, ίατροῦ (Ἀθῆναι 1902 τυπογραφείον Σπυρίδωνος Κόκουσουλίνου).

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΖΩΩΝ κατὰ τὸ γαλλικὸν ὑπὸ τῆς Καζ*** (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων. — Ἀθῆναι 1902, Βασιλικὴ τυπογραφία Ραφτάνη-Παπαγεωργίου, σχ. 16ον σελ. 79 δρχ. 0.40).